

JULIA DREAM

Bakalářská práce

Studijní program: B8208 – Design
Studijní obor: 8206R123 – Design prostředí
Autor práce: **Julie Floriánová**
Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Brabec

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Datum: Podpis:

Abstrakt v českém jazyce

Bakalářská práce "Julia Dream" pojednává o fenoménu snu jako inspiraci pro umělce, ať už v médiích jako fotografie, hudba, film, nebo malba či kresba. V textu se věnuji několika uměleckým dílům s tematikou snů, která mě zaujala a ovlivnila tuto moji práci. Prvním takovýmto příkladem je píseň "Julia Dream" od artrockové skupiny Pink Floyd, která byla mým rodičům inspirací při volbě mého jména. Titul písně jsem zvolila i jako název své bakalářské práce.

V teoretické části práce se dále zaměřuji na bibliofilii a různá výtvarná zpracování knih. Částečně nahlédnu i do psychologie a filozofie, abych alespoň nastínila názory na fenomén snu jako takového, typy snů a způsoby, jakými se sny pracovat.

Praktická část práce je zpracována formou bibliofilie, pro niž jsem využila faksimile sešitu z dětství, do něhož jsem si tehdy zaznamenávala své sny a některé z nich také ilustrovala. Tyto materiály jsem doplnila svými současnými sny, opět ilustrovanými. Sny jsem spojila do námětově konzistentních dvojic a opatřila jednak svými komentáři, ale i názorem psychologa či jiných osob na problematice zainteresovaných.

Klíčová slova

sen, spánek, snění, kniha, bibliofilie, Freud, Jung, umění, inspirace, Julie, Pink Floyd, psychologie, filozofie, historie, film, ilustrace, fotografie

Abstract in English

My bachelors work, „Julia Dream,“ examines the phenomenon of artists being inspired by dreams, whether it be in photography, music, film, painting or drawing. In this work I will be concentrating on many works of art whose theme is dreams, and which interested and inspired me to do this study. The first of these works is the song “Julia’s Dream” by Pink Floyd, after which my parents named me and I decided to name this essay.

Later in the theoretical study I will focus on bibliophiles and the various creative ways in which books can be used. I will even be taking a look at psychology and philosophy, so as to at least outline the opinions on the dream phenomenon, types of dreams, and ways to work with them.

I had decided to make the practical section of this work in the form of a book. I used a notebook from my childhood in which I used to record my dreams, and even sometimes illustrate them. I filled the rest with my current dreams, which I also illustrated. I then paired together some of these dreams and wrote about them, explaining what connections dreams have (for me). Some pairs also have explanations from psychologists or opinions of the people who appeared in the dream.

Key words

dream, sleep, reverie, book, bibliophile, Freud, Jung, art, inspiration, Julia, Pink Floyd, psychology, philosophy, history, film, illustration, photography

Poděkování

Děkuji Jaroslavu Brabcovi za zájem, ochotu a pomoc při zpracování méj bakalářské práce. Děkuji i za motivaci, podporu a účast při práci na všech projektech během mého studia. Vážím si osobního přístupu Jaroslava Brabce, díky němuž se mi podařilo dotáhnout všechny projekty do zdárného konce a stále se snažit být lepší, překonávat svoje možnosti, rozvíjet se a učit.

Děkuji svému otci Antonínu Floriánovi za velkou pomoc při vypracování této práce.

Děkuji Iloně Floriánové Šaršonové za jazykovou korekturu.

Děkuji Gabriele Hrabovské za to, že byla ochotná si moje sny přečíst a vyjádřit se k nim.

Děkuji také ostatním členům rodiny a přátelům, kteří mi do této práce přispěli cennými poznámkami a postřehy.

Obsah

Titulní list.....	1
Zadání.....	3
Prohlášení.....	5
Abstrakt v českém jazyce.....	7
Klíčová slova.....	7
Abstract in English.....	8
Key words.....	8
Poděkování.....	9
Obsah.....	11
Seznam obrázků a fotografií.....	13
1. Úvod.....	15
1.1. Vše začalo písní.....	15
1.2. Proč jsem se rozhodla pro sny.....	16
1.3. Sešit z dětství.....	18
2. Sen z hlediska psychologie a fyziologie.....	20
2.1. Obecně o snech.....	20
2.2. Typy snů.....	22
2.2.1. Lucidní sny.....	22
2.2.2. Archetypální sny.....	22
2.2.3. Prospektivní sny.....	22
2.2.4. Věstecké sny.....	23
2.2.5. Komplementární sny.....	23
2.2.6. Noční můra.....	23
2.3. Sen v průběhu lidského života.....	23
3. Historie vztahování se ke snu.....	25
3.1. Aboriginales, Dreamtime.....	25
3.2. Jeskyně v Lascaux.....	26
3.3. Bible a sny.....	27

3.4. Sný a Korán.....	27
3.5. Sný v antice.....	27
3.6. Sný ve středověku.....	28
3.7. Sný v romantismu.....	28
3.8. Zkoumání snu v 19. století.....	29
3.9. Sigmund Freud.....	30
3.10. Carl Gustav Jung.....	30
4. Historický nástin výtvarných směrů inspirujících se sny.....	33
4.1. Inspirace snem.....	33
4.2. Symbolismus.....	33
4.3. Expresionismus.....	35
4.4. Surrealismus.....	36
5. Sen jako inspirace ve filmu a výtvarném umění.....	40
5.1. Výběr autorů a děl mně blízkých.....	40
5.2. Sný ve filmu.....	40
5.3. Sný ve výtvarném umění.....	42
6. Bibliofilie.....	47
6.1. Co je to bibliofilie.....	47
6.2. Historie bibliofilie ve světě a v českých zemích.....	47
6.2.1. Historie bibliofilie.....	47
6.2.2. Josef Florian ze Staré Říše.....	48
6.2.3. Edice Atlantis.....	48
6.2.4. Josef Váchal.....	49
6.3. Bibliofilie dnes.....	50
6.3.1. Nakladatelství Trigon.....	50
6.3.2. Nakladatelství Aulos.....	50
6.3.3. Spolek českých bibliofilů.....	50
7. Julia Dream - vznik knihy.....	51
7.1. Proč má moje práce formu knihy.....	51

7.2. Obsah, struktura a grafická podoba knihy.....	51
7.3. Výběr fontu.....	52
7.4. Papíry a folie.....	53
7.5. Knižní vazba.....	53
7.6. Ilustrace.....	54
8. Závěr.....	55
Přehled literatury a zdrojů.....	56
Seznam citované literatury.....	56
Lidé, výstavy a umělecká díla.....	58
Filmy.....	58
Hudba.....	59
Internetové zdroje.....	59
Internetové zdroje - obrázky a fotografie.....	60
Ostatní zdroje - obrázky a fotografie.....	61
Přílohy.....	62
Fotografie bibliofilské knihy Julia Dream.....	62

Seznam obrázků a fotografií

1. Julie Floriánová: <i>Julia Dream</i>.....	16
2. Julie Floriánová: <i>Desky sešitu z dětství</i>	18
3. Julie Floriánová: <i>Sen o kanci a selátkách</i>.....	18
4. Julie Floriánová: <i>Sen o Aslanovi</i>	19
5. Julie Floriánová: <i>Sen o koni</i>.....	19
6. Hypnogram normálního spánku.....	20
7. Neznámý autor: <i>aboriginal dot art</i>.....	25
8. Georges Seurat: <i>Nedělní odpoledne na ostrově La Grande Jatte</i>.....	26
9. Skalní malba v jeskyni Lascaux, Francie.....	26
10. Asclepiův chrám snění, Řecko.....	28
11. C. G. Jung: <i>Červená kniha</i>.....	32

12. C. G. Jung: <i>Červená kniha</i>	32
13. Max Švabinský: <i>Splynutí duší</i>	33
14. Pierre Puvis de Chavannes: <i>Sen (Le rêve)</i>	34
15. Edward Munch: <i>Úzkost</i>	36
16. Alfred Kubin: <i>Opice</i>	36
17. Paul Delvaux: <i>Nuit sur la mer</i>	37
18. Toyen: <i>Horor</i>	38
19. Ladislav Postupa: <i>Ptáci</i>	39
20. Szabolcs Hajdu: <i>Bibliothèque Pascal</i>	40
21. Michael Gondry: <i>Nauka o snech</i>	41
22. Jan Švankmajer: <i>Něco z Alenky</i>	42
23. Marc Chagall: <i>Sen</i>	43
24. Adolf Wölfl: <i>Bez názvu</i>	44
25. Hieronymus Bosch: <i>Pokoušení svatého Antonína, detail</i>	44
26. Friedensreich Hundertwasser: <i>The 30 Day Fax Picture</i>	45
27. František Skála: <i>Hlavy duchů</i>	46
28. Josef Florian, nakladatel ze Staré Říše	48
29. Josef Váchal: <i>Rankelské rašeliniště</i>	49
30. Julie Floriánová: <i>Font Julia Dream</i>	52
31. Julie Floriánová: <i>Model knihy</i>	54
32. Julie Floriánová: <i>Model knihy</i>	54

1. Úvod

1.1. Vše začalo písní

Sunlight bright upon my pillow Lighter than an eiderdown Will she let the weeping willow Wind his branches round Julia dream, dreamboat queen, queen of all my dreams	Slunce z mého polštáře září Jasněji než kajčí peří Nechá smuteční vrbě Vítr ve větvích vát Juliin sen, sen o královně, královně všech mých snů
Every night I turn the light out Waiting for the velvet blind Will the scaly armadillo Find me where I'm hiding Julia dream, dreamboat queen, queen of all my dreams	Každý večer když světlo zhasínám Na svou sametovou nevěstu čekám A co šupinatý pásovec Najde mě tam, kde se skrývám? Juliin sen, sen o královně, královně všech mých snů
Will the misty master break me Will the key unlock my mind Will the following footsteps catch me Am I really dying Julia dream, dreamboat queen, queen of all my dreams	A co tajemný pán, zlomí mne? Osvobodí klíč snad mou mysl? A ty kroky, co mě pronásledují, dohoní mne? Skutečně umírám? Juliin sen, sen o královně, královně všech mých snů

Julia Dream - Pink Floyd (Single "It would be so nice", 1968)

1. Julie Floriánová: *Julia Dream*

1.2. Proč jsem se rozhodla pro sny

V čase, jenž jsem měla původně vyhrazený pro zpracování své bakalářské práce, nastalo v mém životě několik zásadních (bohužel ne zrovna příjemných) změn. Pocit, že jsem se probudila z několikaletého snu do tvrdé reality, byl velmi intenzivní. Mé dosavadní představy o životě se rozplynuly a realita ke mně začala doléhat jen přes těžce prostupnou bariéru rozčarování.

Termín odevzdání práce se neúprosně blížil, frustrace nad bakalářskou prací narůstala, její námět a způsob zpracování stále zůstával velkou neznámou. Bloudění v začarovaném kruhu nás s tátou jeden den dovedlo až k procházce na kopec Hády čnický nad Brnem. Bylo to v ospalém podzimním odpoledni, vůně tlejícího listí, násobená zvláště tlumeným světlem, stočila náš hovor k věcem tajemným a vnitřním. V tom jako by mi sám Hádés, vládce podsvětí, pomohl a vnuknul téma mé práce. SEN.

Představa začínala být jasná, vynořil se záměr zpracovat barvitý materiál mých snů, velmi osobní a intimní. Zbývalo však ještě najít vhodný název. Při následném rozhovoru s tátou o mém dětství jsem se dozvěděla, že mé jméno Julie bylo inspirováno výše uvedenou písní. Opět snovou, naivní, tajemnou. Podněty se protnulý, a i název práce tak vlastně vyvstal sám o sobě...

Díky uvedeným okolnostem jsem se tedy svoji bakalářskou práci rozhodla pojmout nejenom jako školní projekt, ale zároveň i jako práci, která by mi mohla pomoci překonat toto období. Moci znovu dokázat nerušeně a volně snít a pokoušet se své sny si plnit.

Sen, prožitek každému dobře známý, dalo by se říci až všední, a přesto tak obtížně uchopitelný a mnohdy velmi niterný. Sen jako křehká řeč duše, něco tajemného, ryzího a zároveň inspirativního. Kde jinde by měl člověk hledat rozlet a inspiraci než ve snech? Ať už jsou to sny ve smyslu přání, která udávají našim životům směr, nebo sny přicházející během spánku, jejichž prostřednictvím, jak nám odhalili velikáni psychologie, přirozeně zpracováváme všechny zážitky a podněty, s nimiž se každodenně potýkáme.

Sny stojí na počátku nejen veškerého umění, ale jsou prakticky hybnou silou každého lidského činu. Proto ve své práci zkoumám sen jako fenomén, primární inspiraci, na jejímž základě vznikají umělecká díla od nepaměti.

Jazyk snu je přes svoji mnohdy obtížně dekodovatelnou symboličnost obnažený a opravdový. Je prospěšné i přes určité komplikace si své sny snažit zapamatovat a porozumět jim. Není snadné je popsat jen slovy, protože se jedná spíše o obrazy.

Erich Fromm (1999, s. 14) ve své knize píše: "Sny dnešních obyvatel New Yorku nebo Paříže jsou tytéž jako sny popisované lidmi, kteří žili před několika tisíci lety v Athénách nebo Jeruzalémě. ... Symbolický jazyk je jazyk, ve kterém jsou vnitřní zážitky, city a myšlenky vyjádřeny tak, jako kdyby byly smyslovou zkušeností vnějšího světa. Je to jazyk, který má logiku odlišnou od běžné logiky, kterou používáme za dne, logiku, ve které nevládnou čas a prostor, nýbrž intenzita a asociace. Je to jediný univerzální jazyk, jaký kdy lidstvo vyvinulo a který je stejný ve všech kulturách v průběhu dějin."

Nabývám dojmu, že sen je díky své univerzálnosti tématem, které je vlastní snad každému člověku. Každý by se měl snažit pochopit, co se mu jeho duše skrze sny snaží

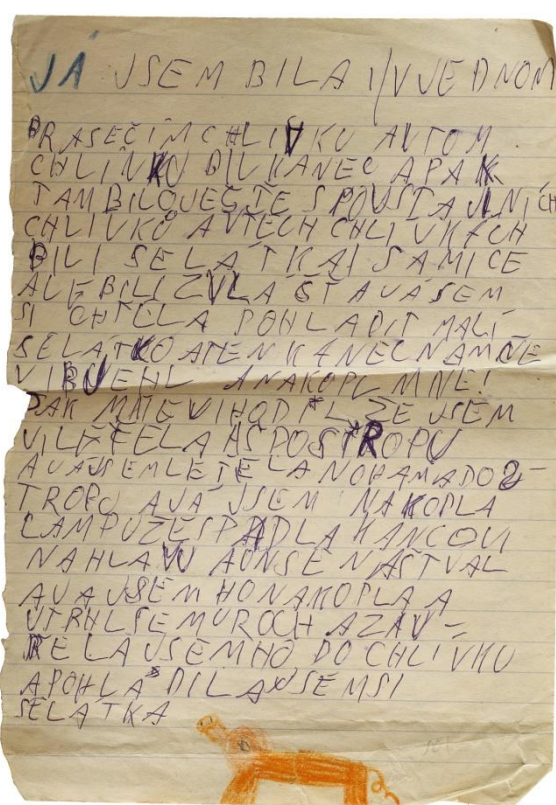
sdělit. Problémem však často bývá už jenom si sen vybavit. Pro zapamatování slouží několik metod. Jednou z nich může být si sen ihned po probuzení zapsat, dříve než se začneme zaobírat denními myšlenkami. Snažit se postihnout všechny často zdánlivě nesourodé obrazy, dojmy, pocity. Tímto způsobem vznikl i můj dětský sešit snů.

1.3. Sešit z dětství

Jako malá jsem si své sny zapisovala a některé z nich také ilustrovala. I dnes, po více než patnácti letech (sny pochází přibližně z období mých pěti až osmi let), se mi při četbě živě vybaví nálada a obrazy konkrétních snů. Rozpomínám se na drobné detaily, vůně, barvy, zvuky... Je to zvláštní, jako bych trochu cestovala časem, zároveň však sny čtu už jako někdo jiný, jako pozorovatel, ale přesto si uvědomuji, že se tohle všechno odehrávalo uvnitř mě samé.

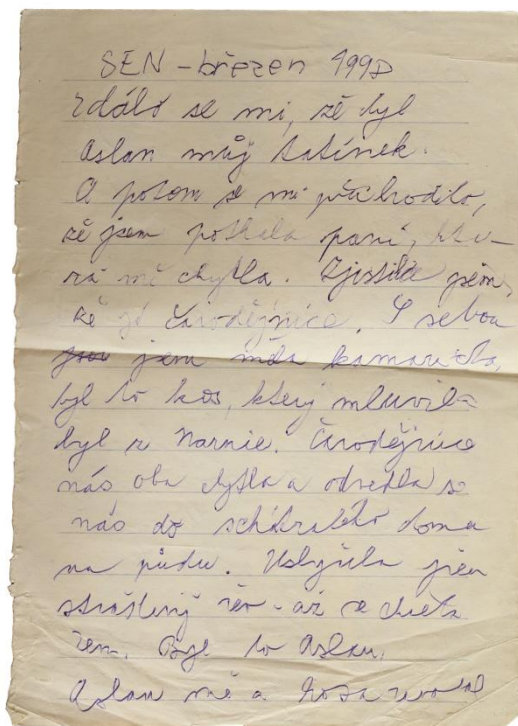
2. Julie Floriánová: Desky sešitu z dětství

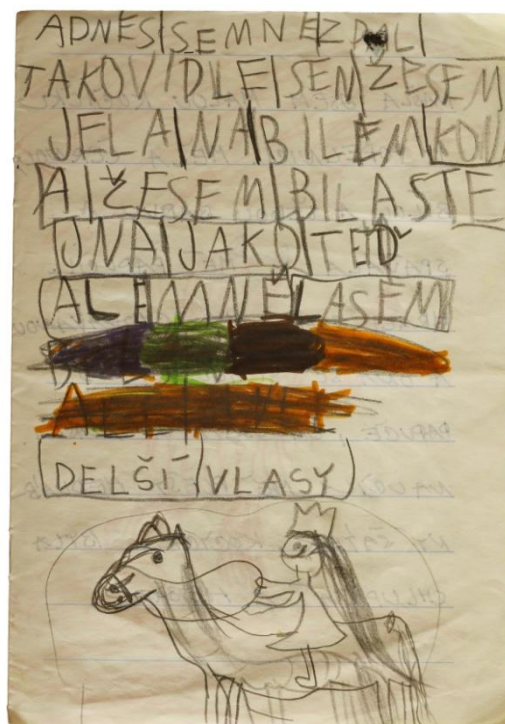
3. Julie Floriánová: Sen o kanci a selátkách

Dobře si vybavuji, jak bylo obtížné najít výstižná slova a skládat je do vět. Některé sny jsou psané mojí rukou, jiné od půlky psala máma, další psala celé a já jenom

diktovala. Docela přesně si pamatuji, jak namáhavé pro mě bylo po ránu psát, bolela mě ruka a zoufale se mi nechtělo. Ale přesto jsem cítila, že je to důležité.

4. Julie Floriánová: *Sen o Aslanovi*

5. Julie Floriánová: *Sen o koni*

Na svůj "snový deník" se snažím navázat a dětské sny doplnit sny současnými. Mnohdy nebylo snadné najít souvislosti mezi jednoduchými naivními dětskými sny a těmi současnými, které jsou často chaotické a spíše mají formu neuchopitelných jednotlivých výjevů. Čím více se však do tématu nořím, souvislosti vyvstávají zřejměji a práce nabývá i původně nečekaný autoterapeutický potenciál. Nejsem samozřejmě první v tomto postupu, snad nejznámějším průkopníkem této metody zůstává Carl Gustav Jung s jeho *Liber Novus*.

Předivou souvislostí se snažím zahlédnout a ozřejmit je v textech u každé snové dvojice. Někdy je téma doplněno i komentářem lidí, kteří ve snu figurují. Tento rozšiřující pohled napomáhá celistvosti, podobně jako v obecně známém Buddhově podobenství o slepících dotýkajících se slona.

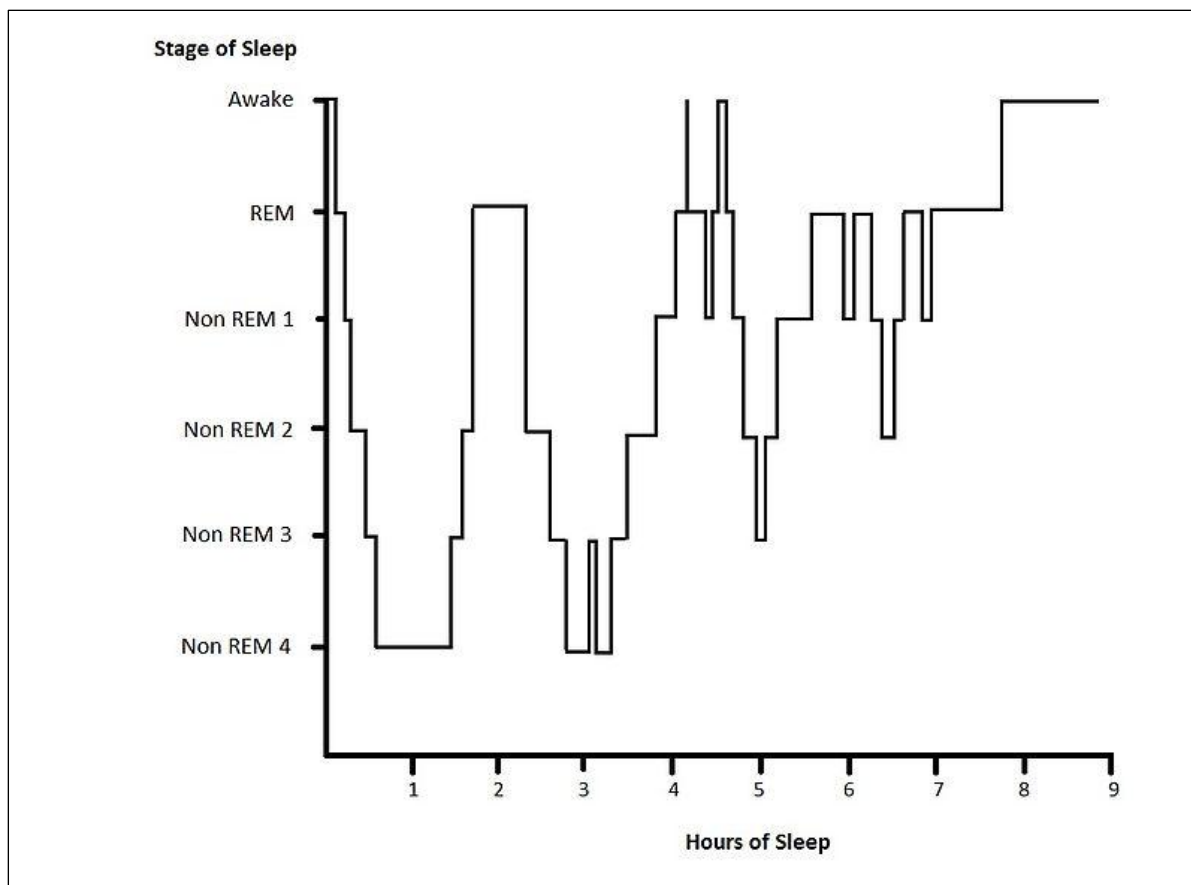
Pro lepší porozumění problematice uvádím následující kapitolu o teorii snů.

2. Sen z hlediska psychologie a fyziologie

2.1. Obecně o snech

Během spánku člověka se opakovaně střídají dvě fáze: fáze REM (rapid eye movement - rychlé oční pohyby) a fáze NREM (non-rapid eye movement - bez rychlých očních pohybů). Fáze NREM se dále dělí na čtyři stádia, podle hloubky spánku.

psychoanalýzy existují obsahy snů: a) manifestní, tzv. povrch snu či "vzkazy" srozumitelné a jasně vyjádřené, jde o jakýsi dopis, který je adresován odesilateli, b) latentní, hluboké, nevědomé, se skrytým smyslem, v jejichž pozadí bývá utajené či potlačené přání, potřeba; i když se sen může odehrát během okamžiku, většinou trvá déle a odpovídá délce toho, co se v něm odehrává; sen je královskou cestou k porozumění nevědomým procesům mysli a je zastřeným pokusem o splnění přání. Psychoanalytickému pojetí oponují zastánci neuronálních mozkových sítí, podle kterých se v průběhu REM fáze spánku "čistí" informační síť a snaha zapamatovat si sen může napomáhat uchovávat myšlenkový vzorec, který je účelné zapomenout; skrytá, zjevná nebo hypnotická sugesce může ovlivnit obsah snů, nikoli však u každého."

"Závazně dnes platí, že se u všech dospělých lidí má během jedné noci spánek rozdělit do čtyř až šesti střídavých fází, kde se zhruba rozlišují na dva spánkové stavy, z nichž se jeden vyznačuje doprovodnými rychlými pohyby očí, u druhého naopak chybějí. Zdá se, že v souvislosti se sněním má větší význam první z uvedených stavů mozku, protože pokusné osoby probuzené během této fáze, nebo bezprostředně po ní, dokázali vyprávět sen mnohem častěji než ti, kdo byli probuzeni z druhé fáze spánku. Z dosavadních výsledků však v žádném případě nelze učiniti závěr, že čas spánku bez rychlých očních pohybů také fakticky probíhá beze snů. Říci se dá pouze to, že si pokusná osoba obecně může vybavit méně bezprostředně předcházejících snových událostí, je-li probuzena ze spánkové fáze bez rychlých očních pohybů." (Boss 1994, s. 17).

Dosud není úplně jasné, proč se nám sny zdají a každý autor na tuto otázku zastává trochu jiný názor, jedním z nich je "Teorie potřeby snu", kdy sen je chápán jako "Obrana proti stereotypům každodenního života; tak jako spánek obnovuje organismus, sny obnovují psychiku člověka; sen očišťuje duši, odreagovává dramatické napětí z denních zážitků." (Hartl a Hartlová 2000, s. 605)

Je však dokázané (Schlobohm 1997, s. 113), že odepření snění přivodí člověku duševní i tělesné potíže. Pokusným osobám (v experimentu, který prováděl William Dement roku 1960) bylo zabráněno snít několik nocí po sobě a následně se u nich dostavily v různé míře potíže jako poruchy soustředění, nervozita, úzkost, agresivita, poruchy paměti, nedostatečná svalová kontrola a někdy až halucinace. Zajímavé také je, že pokud je člověku snění odepřené v delším období, následující noc, kdy je mu

umožněno nerušeně spát a snít, opakuje se fáze REM mnohonásobně vícekrát, než je běžné. Člověk jakoby "dohání" sny, na něž dříve neměl nárok. Snění je tedy pro člověka stejně nezbytné jako spánek samotný.

Z uvedených citací vyplývá, že jakkoliv se téma snu nás všech osobně dotýká, jedná se o oblast stále velmi neznámou a nedostatečně prozkoumanou. Možná právě tato nejednoznačnost je pro lidi stále přitažlivou. Já sama si nedělám ambice o analytické pojetí, naopak ráda bych snům jejich tajemství ponechala a svým výtvarným doprovodem je podtrhnula.

2.2. Typy snů

2.2.1. Lucidní sny

Lucidní sen je takový, ve kterém je snící schopen si uvědomit, že sní a následný sen potom může do určité míry spoluvytvářet. Tyto sny mohou člověku pomoci v seberozvoji a v nabytí větší sebedůvěry. Člověk si může ve snu například "natrénovat" situace, které ho čekají a kterých se obává. V těchto snech je také možné prožívat stavy (například létat, prostupovat překážkami apod.), které nejsou v denním světě reálné.

2.2.2. Archetypální sny

V těchto snech se objevují motivy hluboce zakořeněné v každém z nás. Náměty mnohdy čerpají z kolektivního nevědomí (C.S. Jung), řada z nich následně zakotvila v pohádkách a mýtech. Archetypální sny se často zdají lidem, procházejícím nejasným a těžkým životním obdobím, ale i lidem zkoušeným duševními chorobami. Porozumění jejich archetypálnímu sdělení může rozetnout gordické uzly zapeklitých životních situací.

2.2.3. Prospektivní sny

Prostřednictvím těchto snů promlouvá ke snícimu jeho nevědomí a pomáhá mu řešit problémy, které přináší reálný svět. Nabídnutá řešení jsou většinou v symbolické podobě, porozumění jim však nachází uplatnění i v běžném životě. K tomuto typu snů se mnohdy hlásili i lidé exaktně vědecky založení, jako k přímé inspiraci svých objevů či vynálezů. Je možné jmenovat Nikolu Teslu, Tomase Alvu Edisona či vynálezce šicího stroje I. M. Singera.

2.2.4. Věštecké sny

Jedná se o vzácně se objevující formu snů s možností předjímat budoucnost. Mnohdy se však jedná pouze o náznaky nebo symbolická znamení vyžadující následnou interpretaci.

2.2.5. Komplementární sny

Tyto sny nám pomáhají uvidět i to, co v reálném světě nevidíme, co kvůli různým blokům vidět nechceme, vytěsňujeme. Komplementární sny doplňují náš pohled do potřebné šíře. Pokud tedy v reálném světě vnímáme pouze něčí kladné stránky, může nám komplementární sen tohoto člověka ukázat se všemi, tedy i zápornými vlastnostmi.

2.2.6. Noční můra

Jedná se o tíživý či přímo strašidelný sen, který se snícím zdá během REM fáze spánku. (Během NREM fáze spánku se setkáváme s fenoménem, pro který byl zvolen termín "noční děs".) Noční můry si člověk po probuzení pamatuje, často se snící vzbudí právě hrůzou. Noční můrou se probouzejí nejčastěji děti ve věku pěti až sedmi let nebo dospělí po prožití určitých traumat. (Schlobohm 1997)

2.3. Sen v průběhu lidského života

" U novorozenců tvoří přibližně 50 % spánku REM fáze, u pětiletých dětí 25 - 30 %, u mladistvých 20 %. Tento poměr zůstává až do dospělého věku, asi do 60 let, pak se zmenšuje na 15 %." (Schlobohm 1997, s. 112-113).

I náměty snů se během lidského života vyvíjejí a mění. Určitý rozdíl je také ve snech žen a mužů. Ženské sny bývají delší než mužské a například agrese se v ženských snech objevuje spíše ve verbální podobě, v mužských má oproti tomu formu aktivit fyzických. Tyto rozdíly však nemusí být výrazněji patrné. (Schlobohm 1997)

Během životních etap je naopak vývoj snů dobře patrný. Jelikož sny jsou mnohdy spojené se silnými prožitky a s prostředím obklopujícím snícího, liší se přirozeně sny dětí, dospělých i starých lidí.

V dětském věku jsou sny často kolektivní (souvislost s dosud nevyhraněným uvědoměním si vlastního já). Námětem bývají zvířata a členové rodiny, protože s nimi

bývá dítě v nejužším kontaktu. Postupně do snů přibývají další lidé jako přirozená součást vývoje dítěte (škola, spolužáci, učitelé, kamarádi atd.).

Během puberty se člověku do snů promítají první erotické zkušenosti, mnohdy opět zaobalené do symbolů, které na první pohled nemusíme s erotickým námětem vůbec spojovat. Častým tématem bývají také heroické náměty - souvislost s již vyhraněnějším vnímáním vlastního ega. Sny jsou zaplněny řadou postav a promítá se do nich snaha postihnout vyvážený poměr mezi kolektivním a individuálním.

Sny v dospělosti bývají spojené s tématy vztahů a výběrem partnera. Mnohdy jsou plné trýznivých pochybností.

V pozdním věku do snů vstupují klíčová témata narození a smrti. Člověk je stavěn před nutnou rekapitulaci života. Staří lidé obecně méně sní a na sny více zapomínají. Do popředí se dostávají témata duchovní a náboženská, možná jako předzvěst blížící se smrti. (Schlobohm 1997)

3. Historie vztahování se ke snu

3.1. Aborigines, Dreamtime

Sen k člověku patří už od nepaměti. Civilizace australských Aboriginců klade svůj počátek do Doby snění (Dreamtime/Age of dreaming). Tento pojem zavedl do odborné literatury Francis James Gillen, výzkumník australských domorodých kultur. V Době snění žili lidé na zemi společně s duchy, zvířaty a dalšími přírodními jevy v nedílné jednotě. Postupně se však člověk začal z tohoto kolektivního vědomí vymaňovat a stával se více samostatnou osobností s vyhraněnějším vědomím (a i nevědomím). Současný člověk v procesu individualizace zašel už natolik daleko, že je nucen za to platit daň vykořeněnosti. Opět to mohou být sny, jež mu pomohou v návratu k uklidňujícím prapůvodním archetypům. (Kandert 2010)

Pro výtvarný projev Aboriginců je charakteristický ornamentální styl tvořený skvrnami barevných pigmentů, připomínající postupy, jež si později osvojili pointilisté a impresionisté.

7. Neznámý autor: aboriginal dot art

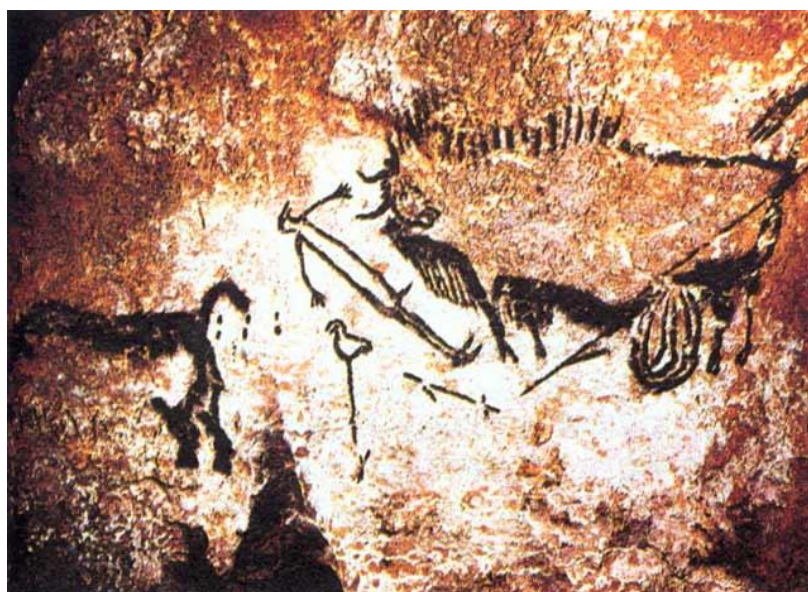

8. Georges Seurat: *Nedělní odpoledne na ostrově La Grande Jatte*

3.2. Jeskyně v Lascaux

Jako příklad magické invokace ve změněném stavu vědomí je možné uvést jedno z nejstarších výtvarných děl vůbec. Jedná se o malbu v jeskyni Lascaux na území dnešní Francie, znázorňující snad šamana v transu se ztopořeným pyjem ve skupině zvířat, jíž dominuje býk proklátý oštěpem a s vyvrženými vnitřnostmi.

9. Skalní malba v jeskyni Lascaux, Francie

3.3. Bible a sny

Sny jsou v této knize častým námětem. Jejich prostřednictvím mnohdy promlouvá k člověku sám Bůh. Za zmínku stojí to, že v První knize Mojžíšově 41, je zmíněn i samotný výklad snů. Jde o známé Faraonovy sny o sedmi tučných a sedmi hubených kravách a sen o klasech s Josefovým vysvětlujícím příměrem k dobám úrody a neúrody. Ale i další pasáže: sen číšníka a sen pekaře (Genesis 40,9), Šalomounův sen (Královská 3,5), Nabukadnezarův sen (Daniel 2,7).

3.4. Sny a Korán

Obdobně i v islámské kultuře má sen své místo a objevuje se už v Koránu. Snad nejpodstatnějším je malebný Muhammadův sen, zvaný také "noční cesta": "Jedné noci spal Prorok nedaleko Káby. Bylo to v místě, kde spával i Abd al-Muttalib. Zde ho probudil archanděl Gabriel. Později Prorok vyprávěl, co se stalo: "Posadil jsem se a on mě chytil za ruku. Přivedl mě ke dveřím Káby, kde byl připraven Buraq (zvláštní bílý kůň)." Prorok vyprávěl, jak na něj nasedl a jak se s Gabrielem po boku přenesl z Mekky do mešity Al-Aksa v dalekém Jeruzalému. Tam Muhammad mezi ostatními proroky našel Abraháma, Mojžíše a Ježíše. Muhammad stál v čele modlitby. Pak mu přinesli dva džbány, jeden naplněný vínem a druhý mlékem. Vybral si mléko. Na to mu řekl archanděl Gabriel: "Byl jsi doveden ke skutečné přirozenosti člověka (fitrah) a to se stane i s tvými lidmi, Muhammade." (*Islámská nadace v Praze* [online]. Praha, 20.10.2006 v 9:01 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.islamweb.cz/elknihovna/mpb/16.html>). Tak se sen může stát významnou mírotvornou platformou pro zmírnění napětí mezi světem islámu a křesťanství.

3.5. Sny v antice

Sen byl v antice považován za velmi důležitý pro nahlížení do budoucnosti a také jako prostředek, kterým bohové hovoří k lidem. V této době dokonce existovaly chrámy snění, kde během spánku docházelo k uzdravování nemocných. S tím souvisí i využití snu jako prostředku k diagnostice nemocí. Důležité místo zaujímal povolání vykladače snů (oneirokritikoi). Jedním z nich byl například Artemidóros z Daldis, který napsal pětidílné pojednání o výkladu snů - snář (Oneirokritikon). Ten vyšel v českém překladu v roce 1978 v nakladatelství Svoboda (Černoušek 1988). Věštěním ze snů se pak

zabývala oneiromancie. Sókrates sejně tak příkládal snům nemalý význam. Považoval je za hlas svědomí, který by snící měl brát vážně (Schlobohm 1997). Také Platón o snech píše ve svém díle Ústava jako o prostoru, kde se dostávají do popředí nejskrytější potlačené a často nevědomé lidské touhy.

10. Asclepiův chrám snění, Řecko

3.6. Sny ve středověku

Ve středověku lidé chápou sny dvojím způsobem: buď jako zážitek transcendentální, nebo naopak čistě materialisticky je sen chápán jako projev setrvačnosti fyziologických procesů během spánku. V té době se začíná také dostávat do popředí pojetí křesťanské, které sny pojímá jako prostředek pro komunikaci s Bohem, zároveň je však chápe i jako prostor, kde může člověk obcovat s d'áblem.

Na profánní úrovni se začaly rozmáhat ve velkém lidové snáře. Jsou však často zavádějící a zobecňující. Symboly v nich obsažené jsou spojené s asociacemi, které neberou v úvahu individualitu jednotlivých lidí a snů. Praktická využitelnost těchto snářů je v dnešní době již překonaná. Za zmínku stojí tradiční dílo české písemnosti Snář velmi pěkný (pro krále Václava IV. napsal Vavřinec z Březové), který byl později přepracován Václavem Hájkem z Libočan roku 1550 (Černoušek 1988).

3.7. Sny v romantismu

Období romantismu 19. století opět přináší vlnu obnovení seriózního zájmu o sen. Ten se stává zdrojem inspirace pro uměleckou tvorbu. "Svět se stává snem, sen se stává

světem," říká Novalis (Černoušek 1988, s. 132).

Z českých autorů bral sny jako zdroj inspirace Karel Jaromír Erben (jeho "Sny" vyšly poprvé v roce 1939, podruhé "Sny" vyšly v roce 1970, jako součást edice Bohemia, Československý spisovatel, Praha). Také Karel Hynek Mácha si své sny zapisoval a spolu s Erbenovými byly vydány nakladatelstvím Primus pod názvem "Sny" (ERBEN, Karel Jaromír a Karel Hynek MÁCHA, 2003. *Sny*. Editor Jaromír Slomek. Praha: Primus. ISBN 80-862-0738-2.).

Přímým odkazem z oblasti literární a divadelní je *Sen noci svatojánské* od Williama Shakespeara, kde se celým dějem prolínají snové záměny a poblouznění. (BROWN, Kate a William SHAKESPEARE. *Sen noci svatojánské*. 1. vyd. Editor Ondřej Zátka. V Praze: Coobook, 2010, 208 s. Manga Shakespeare. ISBN 978-80-7447-025-7.)

3.8. Zkoumání snu v 19. století

V této kapitole chci stručně zmínit několik knih a spisů (Černoušek 1988), které se zabývaly výzkumem snů v průběhu 19. století.

Symbolika snů , G. H. Schubert (1814) - Snaha o psychologické zkoumání snů, ty se podle Schuberta prezentují spíše v obrazech, než že by byly postižitelné slovy. Často jsou nesrozumitelné, fantastické i nemorální. Vysvětlení hledá v tom, že sen vzniká v nižších vrstvách osobnosti, kde člověk bez zábran projevuje své potlačené touhy.

Život snů, K. A. Scherner (1861) - Podle autora se ve snech naplno otevírá prostor pro fantazii a rozum je naproti tomu potlačen. Vnímání je zjemnělé a citlivé i k velmi jemným podnětům. Zmiňuje snovou symboliku, totiž že ve snu se věci často objevují v jiné zástupné podobě, ale není snadné určit, co ten který symbol zastupuje, protože ne vždy je stejný symbol ve snu použit pro stejný předmět.

Dále se danou problematikou v této době zabývali např.: **Alfred Maury: Spánek a sny(1865), Hervey de Saint-Denis: Sny a prostředky, jak je řídit (1867), J. Delboeuf: Spánek a sny (1885), W. Robert: Sen jako přírodní nutnost (1886).**

Myšlenky hlubinné psychologie potom ve své práci **Teorie Snů (1891)** předznamenává **Y. Delage** a tvoří tak přemostění k pozdějším pracím Sigmunda Freuda.

3.9. Sigmund Freud

Nedílnou součástí rozsáhlého Freudova díla je i kniha Výklad snů, která poprvé vyšla v roce 1900. Stala se tak zlomovou prací v psychoanalýze a dodnes z ní psychologové a psychiatři čerpají. Freud sny považuje za prostředek, pomocí něhož si člověk plní vědomá i nevědomá přání. Pro výklad snů zvolil formu volných asociací, které pacient sděluje svému terapeutovi a oba společně se potom snaží dekodovat jejich smysl, význam a souvislosti.

Freud rozlišuje tři druhy podnětů, které vyvolávají sny: noční smyslové vjemy, aktuální prožitky a nevědomé impulzy.

Při nočním smyslovém vjemu jako by sen byl jakýmsi "strážcem" spánku. Do snu se promítají rušivé impulzy, které by nás jinak probudily a spánek tak přetrhly. Právě díky snu jsou však tyto impulzy zpracovány a spánek kontinuálně pokračuje.

Aktuální prožitky jsou ty, které jsme načerpali v bdělém stavu a nebyli jsme je schopni úplně zpracovat. Jsou to obsahy, které nás trápí a nad kterými v bdělém stavu nutkavě přemýšlíme. Často se po promítnutí do snu otevře nový a nečekaný problém, k němuž se následně daří najít řešení.

Nevědomé impulzy jsou pro výklad snů klíčové. Jedná se o potlačená přání a pudové projevy našeho nevědomí. Ty jsou často podníceny zážitky z dětství. V raném věku totiž není ještě úplně definovaná sebekontrola a tak jsou dětská přání mnohem přímočařejší než ve věku dospělém. Přání se ve snech projevují ve zhuštěné nebo posunuté podobě. Zhuštěním rozumíme fakt, že i zdánlivě banální sen v sobě skrývá mnohotvárnou komplexní myšlenku, kterou je obtížné zjednodušeně dekodovat. Posun se projevuje tak, že stěžejní myšlenky a přání jsou mnohdy překryté jinou formou nebo jsou zcela odsunuty do pozadí.

3.10. Carl Gustav Jung

Carl Gustav Jung zpočátku využíval pro výklad snů také metodu volné asociace, kterou však pozměnil na "řízenou asociaci". Terapeut se snaží pacienta vracet k jádru snu a nedovolí tak smysl rozmělnit ve velkém množství volných asociací. Později i tato metoda však přestala Jungovi vyhovovat a tak zavádí nově "amplifikaci". Ta je založená

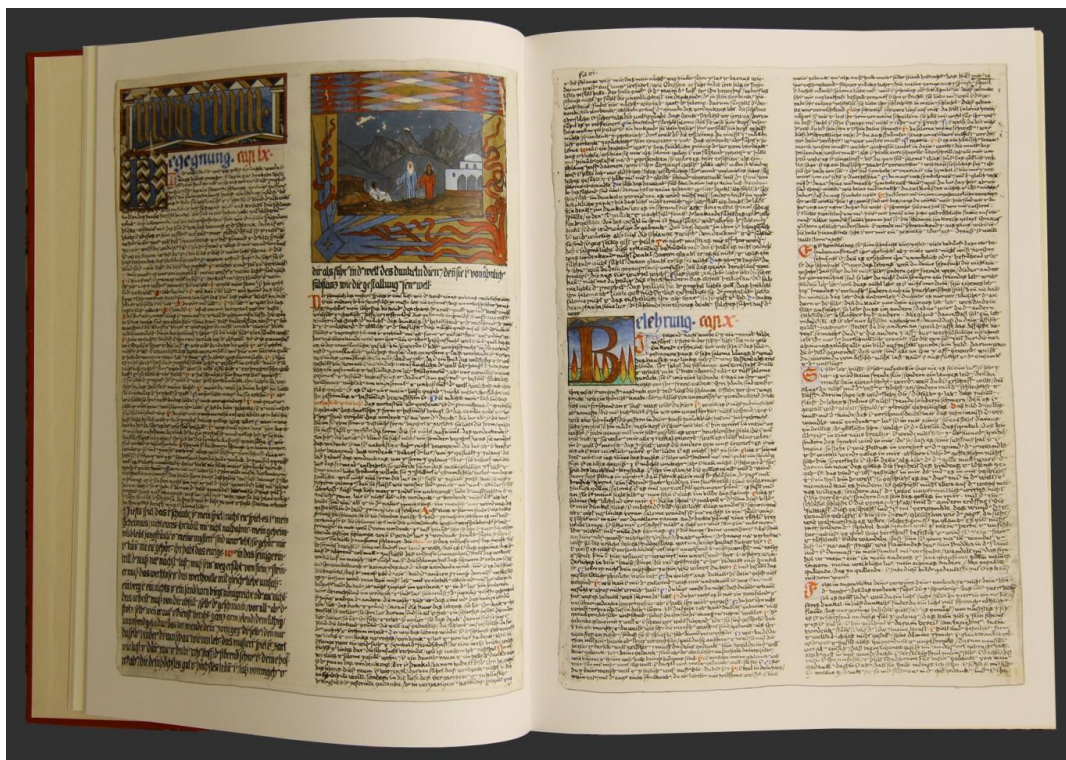
na existenci určitých "pra"symbolů, které se vyskytují v pohádkách a mýtech všech kultur. Pacient se díky výkladu snaží zahlédnout souvislost mezi symbolem svého snu a obecným "pra"symbolem.

Klíčovým Jungovým pojmem je "individuace", tedy proces, kdy se člověk postupně dobírá ke svému bytostnému já (Das Selbst).

K otázce nevědomí Jung poznamenává: "Všechno, co vím, na co však v daném okamžiku nemyslím, všechno, čeho jsem si jednou byl vědom, nyní je to ale zapomenuto; všechno, co mé smysly vnímají, ale čeho mé vědomí nedbá." (Jung 1999). Teorii nevědomí potom doplňuje ještě o "kolektivní nevědomí", což jsou "zděděné vlastnosti, jako popudy k činům, které se dějí bez vědomé motivace". "Instinkty a archetypy tvoří kolektivní nevědomí." (Jung 1999).

Postupně se ve svých pracích posouvá od psychoanalýzy spíše k mysticko-náboženskému pohledu na proces snění.

Své osobní sny si Jung zaznamenával a opatřoval je ilustracemi. Následně se je snažil podrobit výkladům. Z tohoto bohatého materiálu vzniká Červená kniha (Liber Novus), která je dílem velice osobitým nejen po obsahové, ale i po estetické stránce. Jungovy malby působí až magickým dojmem. Jsou dokonale propracované a celá kniha je dokladem Jungovy pečlivosti, systematickosti a přesnosti nejen v obsahu, ale i ve formě, kterou knize dal. Jung přiznává (Shamdasani 2010), že díky způsobu mnohaleté práce se snovým materiálem, jejímž výsledkem byla sama Liber Novus, se mu podařilo zachovat si duševní zdraví a vnitřní integritu. Dále uvádí, že všechna jeho ostatní vědecká práce byla snahou o racionální odpověď na snové a niterné podněty v Červené knize obsažené.

11. C. G. Jung: Červená kniha

12. C. G. Jung: Červená kniha

4. Historický nástin výtvarných směrů inspirujících se sny

4.1. Inspirace snem

Sen se v průběhu vývoje výtvarného umění stal výrazným inspiračním zdrojem. Ať už se jednalo o přímé ilustrace snů, ztvárnění některého konkrétního snového výjevu, nebo volná inspirace specifickými snovými souvislostmi.

4.2. Symbolismus

13. Max Švabinský: *Splynutí duší*

Symbolismus je umělecké hnutí, které nezasahovalo jen do výtvarného umění, ale i do literatury, filmu a hudby. Vznik hnutí se datuje k roku 1886 ve Francii. Symbolisté částečně navazují na romantismus a vymezují se vůči impresionismu. Symbolická tvorba se zaměřuje na vyjádření duchovních představ pomocí symbolů, zdobnosti, dekorativnosti a navození nálady. Symbolisté se místo pohledu ven na okolní svět obrací do svého nitra a tam hledají inspiraci. Ve Francii vznikla v devadesátých letech umělecká skupina **Nabis (Les Nabis)**, která volně sdružovala francouzské symbolické umělce. Jejími členy byli mezi jinými **Maurice Denis**, **Paul Sérusier** (programový mluvčí skupiny), **Pierre Bonnard** a další.

Ale hnutí symbolismu bylo prezentováno i řadou dalších výrazných osobností. **Gustave Moreau** (k jeho tvorbě se Nabisté vztahovali) se zaměřoval především na mytologické a biblické náměty. Dalším symbolistou byl **Pierre Puvis de Chavannes**, jehož obrazy se vyznačují meditativní a snovou atmosférou, i když poměrně zjednodušující alegoričností.

14. Pierre Puvis de Chavannes: *Sen*

Z českých symbolických autorů bych ráda zmínila sochaře **Františka Bílka**, jehož sochy, často s náboženskou tematikou, působí velmi intimním dojmem. Mezi české symbolisty řadíme také **Maxe Švabinského**, **Josefa Váchala** (o němž se podrobněji zmiňuji v kapitole o bibliofilii a který je díky svému širokému záběru těžko zařaditelný do nějakého směru), nebo **Jana Zrzavého**, jehož výtvarnému projevu lze snové a niterné působení jen těžko upřít.

4.3. Expresionismus

Vrchol expresionismu datujeme do prvních dvou desetiletí dvacátého století. Expresionisté se zaměřovali na vnitřní psychické stavy a pocity. Ty následně na plátna promítali v podobě výrazných barev, často abstraktních tvarů a jinotajných symbolů. V rámci expresionismu vznikají dvě hlavní umělecké skupiny **Die Brücke** (Most, 1905 - 1913) a **Der Blaue Reiter** (Modrý jezdec, 1911 - 1914). Mezi členy obou těchto skupin byla řada vynikajících malířů. Zmíním alespoň některé z nich.

Emil Nolde ve svých obrazech využívá výrazných barev a jeho náměty jsou často biblické. Syrovost obrazů vychází z jeho setkání s uměním primitivních národů při cestách Sibiří a Oceánií.

Dalším výrazným expresionistou je **Franz Marc**, který rozmáchlými tahy a výraznými barvami dostává do svých obrazů živou atmosféru, harmonii i emoce. Jeho nejčastějším námětem jsou zvířata, která nezobrazuje věrně a reálně, ale jaksi snově až duchovně.

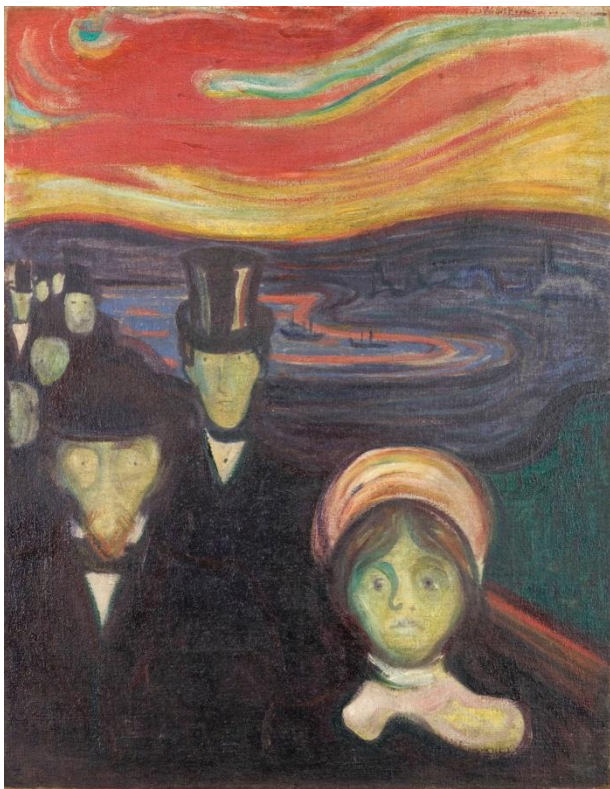
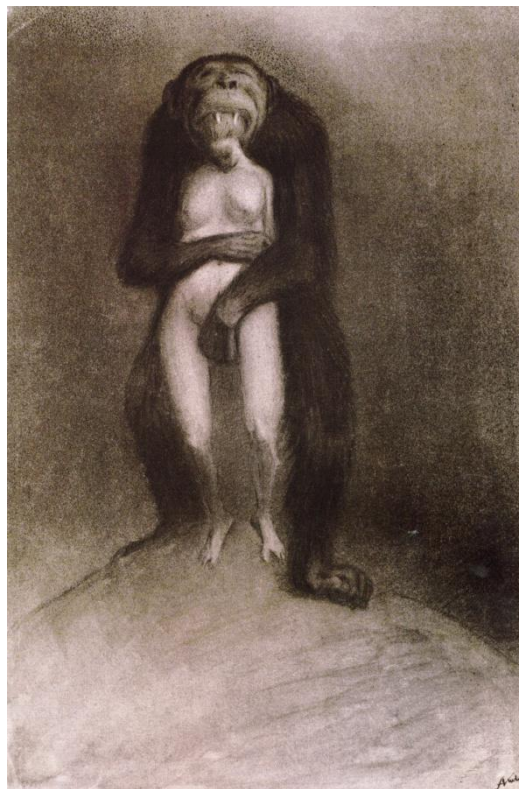
Mezi expresionisty se dá zařadit také **Paul Klee**, jenž se svou tvorbou posouvá až k abstrakci. Tvary a barvy však prostřednictvím jeho obrazů hovoří výmluvněji než konkrétní malby. Jednoduchost a zároveň rafinovanost a promyšlenost jeho díla k nám promlouvá skrytým vnitřním jazykem. Vidíme nálady, pocity i myšlenky zachycené v jedné z jejich podob.

Také **Vasilij Kandinskij** ve svých obrazech přechází k abstrakci a své vnitřní prožitky promítá do čar, tvarů a barev.

Alfred Kubin byl nejenom grafik a ilustrátor, ale i autor románu s výmluvným názvem *Země snivců* (KUBIN, Alfred. *Země snivců: fantastický román*. Vyd. 4., v Dokořán 1. Překlad Ludvík Kundera. Praha: Dokořán, 2009, 225 s. Neviditelná knihovna, sv. 3. ISBN 978-807-3632-137.). Jeho kresby jsou plné tísně, neurčitého strachu a tajemství. Tato díla jako by ztvárňovala pocity z nočních můr a děsivých snů.

Úzkost a napětí číší také z děl **Edvarda Muncha**, do jehož obrazů jsou promítnuty strach a hrůza, kterou malíř pociťoval jako reakci na bezmoc celé generace vůči současnému světu. Postavy jeho obrazů se prolínají a splývají s okolím, nejasné kontury vzbuzují pocity nejistoty.

15. Edward Munch: *Úzkost*16. Alfred Kubin: *Opice*

4.4. Surrealismus

Jako hlavní inspirační zdroj se fenomén snů a snění uplatnil snad nejvíce v uměleckém hnutí surrealismu. Jako vůdčí osobnost je možné uvést **André Bretona**, který v roce 1924 zformuloval programové teze a vydal je v I. manifest surrealismu. Jedním z tvůrčích principů je také technika automatismu, na jejímž základě dílo vzniká. Jedná se o volné řetězení asociací a myšlenek (což koresponduje s Freudovým výkladem snů pomocí volných asociací). Vznikají tak často absurdní a fantastické obrazy, které postrádají logiku reálného světa a těžiště je přesunuto do světa snů.

Mezi nejslavnější surrealistické malíře můžeme zařadit **Salvadora Dalího**, jehož obrazy jako by se skládaly z jednotlivých předmětů, nesouvisle propojených v jedinou kompozici. Jeho malby jsou jakýmsi "kolážemi", které nás nechávají zamyslet se nad věcmi všedního dne, ale v jiném kontextu, v jiné kompozici, v posunutém smyslu. Předměty na jeho obrazech jako by často ztrácely pevné tvary a "roztékaly" se.

Dalším výrazným malířem je **René Magritte**, jehož obrazy působí harmonickým a klidným dojmem, předměty se však na jeho obrazech objevují v nereálných momentech,

což však postřehneme až po chvíli, neboť styl malby je natolik idylický a jemný, že obrazy působí, jako by vše bylo v nejlepším pořádku tak, jak má.

Paul Delvaux je belgický malíř, který se přes malbu krajiny dostal postupně až k surrealismu, kde si našel svůj vlastní osobitý styl. Jeho obrazy jsou plné nahých postav, které se jako zhypnotizované prochází rozlehlými krajinami nebo prostory klasických budov. Postavy mívají nepřítomný výraz a celková strnulost výjevů je patrná na první pohled. Snovost a nereálnost dýchá z jeho děl velmi intenzivně.

17. Paul Delvaux: *Nuit sur la mer*

Jindřich Štýrský, zástupce artificialismu (české odvětví surrealismu založené r. 1926 v Paříži právě Štýrským a Toyen), je grafik, básník, ilustrátor, malíř i fotograf. Pro moji práci je podstatná především jeho kniha *Sny* (Odeon, 1970). Obsah knihy tvoří Štýrského sny z období 1925 - 1940, doplněné jeho ilustracemi. Celkem tak vznikl soubor 33 snových a obrazových dvojic autoanalytického charakteru.

Marie Čermínová aka **Toyen**, malířka a další výrazná osobnost artificialismu. Pro její dílo je charakteristické napětí mezi v té době mnohdy pobuřujícími náměty, často erotických obsahů, zobrazovaných však paradoxně jemnou a decentní formou. Porozumění dílu je možné hledat v jejím osobitém přístupu k sexualitě. Můžeme ji označit za předchůdkyni genderových aktivistek dneška. Své práce cíleně podepisovala pseudonymem znemožňujícím jednoznačné určení pohlaví autora.

18. Toyen: *Horor*

Surrealismus se nevyhýbal ani médiu fotografie. Opět se setkáváme se snahou o šokující souvislosti a interakce mezi jinak běžnými předměty. **Man Ray** rozvinul osobitou techniku fotogramu, podle něj někdy označovanou i jako "rayogram". Ta spočívá v kladení předmětů na fotografický papír. Následným ozářením, vyvoláním a ustálením se na papíře zachytí stínové obrazy předmětů (bílé objekty proti tmavému pozadí).

Mezi české zástupce směru můžeme uvést **Jiřího Severa** a **Ladislava Postupu**, hledajícího estetičnost a skryté obrazy ve starých a zchátralých předmětech. Vyhledával různé zrezivělé nářadí či strojové součástky, které fotografoval tak, že v nich nečekaně objevujeme lidské tváře (například jeho fotografie "Kasař" z roku 1966) a jiné skryté

významy (jedná se o psychologický jev "pareidolie" z řeckého *para* – postranní, falešný a *eidolon* – vzhled, tvar, podoba)

19. Ladislav Postupa: *Ptáci*

Oproti tomu fotografie **Viléma Reichmanna** jsou inscenované, často nepřirozené a nereálné situace a výjevy, kdy vystupuje do popředí absurdita. Z fotografií dýchá opuštěnost a jakási nevyřčenost, jako bychom zahlédli jen kousek výjevu ze snu, ze kterého jsme se předčasně probudili (Pražský dům fotografie 1996).

5. Sen jako inspirace ve filmu a výtvarném umění

5.1. Výběr autorů a děl mně blízkých

Tuto kapitolu věnuji dílům, která vznikla v souvislosti se sny, a která mě zaujala. Sen je samozřejmě inspirací napříč celým spektrem všech uměleckých směrů a technik. Právě kvůli této obsáhlosti jsem však byla nucená zúžit výběr na média mně osobně nejbližší. Tedy oblast filmu a výtvarného umění.

5.2. Sny ve filmu

Bibliothèque Pascal, film z roku 2010 od maďarského režiséra Szabolcs Hajdu. Zaujal mě originálním námětem, skvělým hereckým obsazením i akcentem na kostýmy. Motiv snu se zde objevuje jako téma čarovné, přitažlivé. Magický realismus umožňuje hlavním postavám zhmotnit své sny tak, že se prezentují jako trojrozměrná show před zraky diváků. Sen se doslova prolíná do reality a člověk chvílemi neví, co je realita a co je sen. Nabýváme dojmu, že sen je součástí reality a můžeme jej hmatatelně pocítit a vidět, když otevřeme oči a pozorně se budeme dívat na svět okolo sebe.

20. Szabolcs Hajdu: *Bibliothèque Pascal* (screen shot)

Je možné najít řadu paralel mezi tímto snímkem a pozoruhodným českým filmem Václava Vorlíčka z roku 1966 **Kdo chce zabít Jessii?** Jednalo se o jeden ze zásadních

počinů ve světě normalizační kinematografie, kdy se autorský tým otevřeně hlásí k inspiraci "pokleslým západním žánrem" komixu.

Růžové sny jsou československý snímek režiséra Dušana Hanáka z roku 1976. Jsou velmi jemné a poetické, hravé i nostalgicky smutné. Konfrontace mezi světem dětství a dospělosti v pubertálním období je zde vyjádřena pomocí paralely snu a reality. Dokáže si mladý člověk své sny ještě plnit, nebo ho realita srazí zpět na zem?

Hranice ovládní (2009), film od avantgardního amerického režiséra Jima Jarmushe. Filmem prostupuje atmosféra náznaků, otevírajících prostor pro fantazii. Navzdory rozvláčnému tempu film dokáže udržet naši pozornost a oplývá zvláštní poetičností a napětím.

Sny Akiry Kurosawy je snímek od stejnojmenného japonského režiséra z roku 1990. Cyklus osmi snových epizod je meditací nad existencí, smrtí a cestou životem v různých obdobích. Vizuální stránka je poutavá a esteticky vytříbená.

Dvojitý život Veroniky od Krzysztofa Kieslowského dává prostor pro mystické prolnutí osudů dvou dívek stejného jména. Veroniky z Polska a Veroniky z Francie. Snovou atmosféru výrazně spoluutváří hudba Zbigniewa Preisnera.

Nauka o snech, film režiséra Michaela Gondryho z roku 2006 je zvláštní koláží, ve které se prolíná realita a sny a jednotlivé světy nejsou jasně oddělené. Hlavní hrdina Stephan se snaží pomocí poutavých obrazů vlákat pragmatictější založenou dívku ze sousedství do svých snů.

21. Michael Gondry: *Nauka o snech*

Dnes již klasické dílo **Lesní jahody** Ingmara Bergmana z roku 1958 je další ukázkou filmu se snem jako hlavním zdrojem inspirace. Surrealistické kulisy se zde mísí se symbolickými obrazy a melancholií. Podobenství blížící se smrti a uzavírání života.

Snad nejspecifičtější český režisér a scénárista v jedné osobě **Jan Švankmajer** je mistrem animace. Jeho filmový rukopis je na první pohled rozpoznatelný. Fascinovaně jsem vyrůstala na jeho filmu *Něco z Alenky*. Byl pro mě natolik reálný, že jsem po vzoru hlavní hrdinky Alenky dokonce ochutnala i piliny (a dodnes si nejsem jistá, že se mi zcela podařilo jejich vliv eliminovat :-)). Švankmajer ve svých filmech často hraje na naše nejtemnější struny, hranice mezi znechucením a uhrančivou fascinací je velmi nepatrná.

22. Jan Švankmajer: *Něco z Alenky*

5.3. Sný ve výtvarném umění

Marc Chagall je mi obsahem svých děl i výrazovou formou obzvláště blízký. Pro jeho tvorbu je typická vědomá stylizace až do dětského výtvarného projevu. Působí snovým dojmem, navzdory tomu, že náměty jsou všední a velmi konkrétní. Od malička maloval vše, co viděl a cítil kolem sebe - vesnice, kostely, zvířata, lidi, později anděly. Do

jeho děl se významně promítnul také jeho židovský původ. Na plátnech vidíme defilé rabínů, menor, synagog a ostatních reálií starozákonního světa. Lidé stejně jako zvířata mohou létat a vznášet se nad městy, na obrazech se prolínají krajiny, těla i květiny. Také barevná tonalita obrazů je pro autora typická. Jeho díla jsou hravá, cítím z nich však zároveň vážnost a naléhavost.

23. Marc Chagall: *Sen*

Švýcarský autor **Adolf Wölfl** byl stížen duševní nemocí a možná právě proto dokázal svůj vnitřní svět přetransformovat do nevyčerpatelné originality, inspirace a vytrvalosti. Rozsah jeho díla je přímo fantastický, až neuvěřitelný. Každá z jeho kreseb je propracovaná do nejmenších podrobností a obrazy, vidíme-li je z dálky, působí jako mandaly. Po bližším prozkoumání se rozevírají do neskutečných podob drobných zvířat, symbolů, not, písmen a dalších detailů. Díla i přes obsahovou přesycenost působí překvapivě velmi harmonicky. Drobná mozaika se skládá do díla obrovského rozměru. Wölfl nedokázal jinak. Maloval a tak alespoň trochu odfiltroval přetlaky, kterými kvůli nemoci trpěl.

24. Adolf Wölfli: *Bez názvu*

Hieronymus Bosch, holandský malíř 15. a 16. století. Zanechal nám dílo, jež je fascinující přehlídkou lidských povah a vnitřního světa člověka s jeho hříchy i morálním úpadkem. Výtvarné pojetí bylo s ohledem na dobu vzniku velmi odvážné a novátorské. Nepřestává fascinovat do dneška. Jeho obrazy plné jinotajů a ikonografie se i přes mnohaleté pře zainteresovaných interpret nepodařilo dosud uspokojivě dekodovat.

25. Hieronymus Bosch: *Pokušení svatého Antonína, detail*

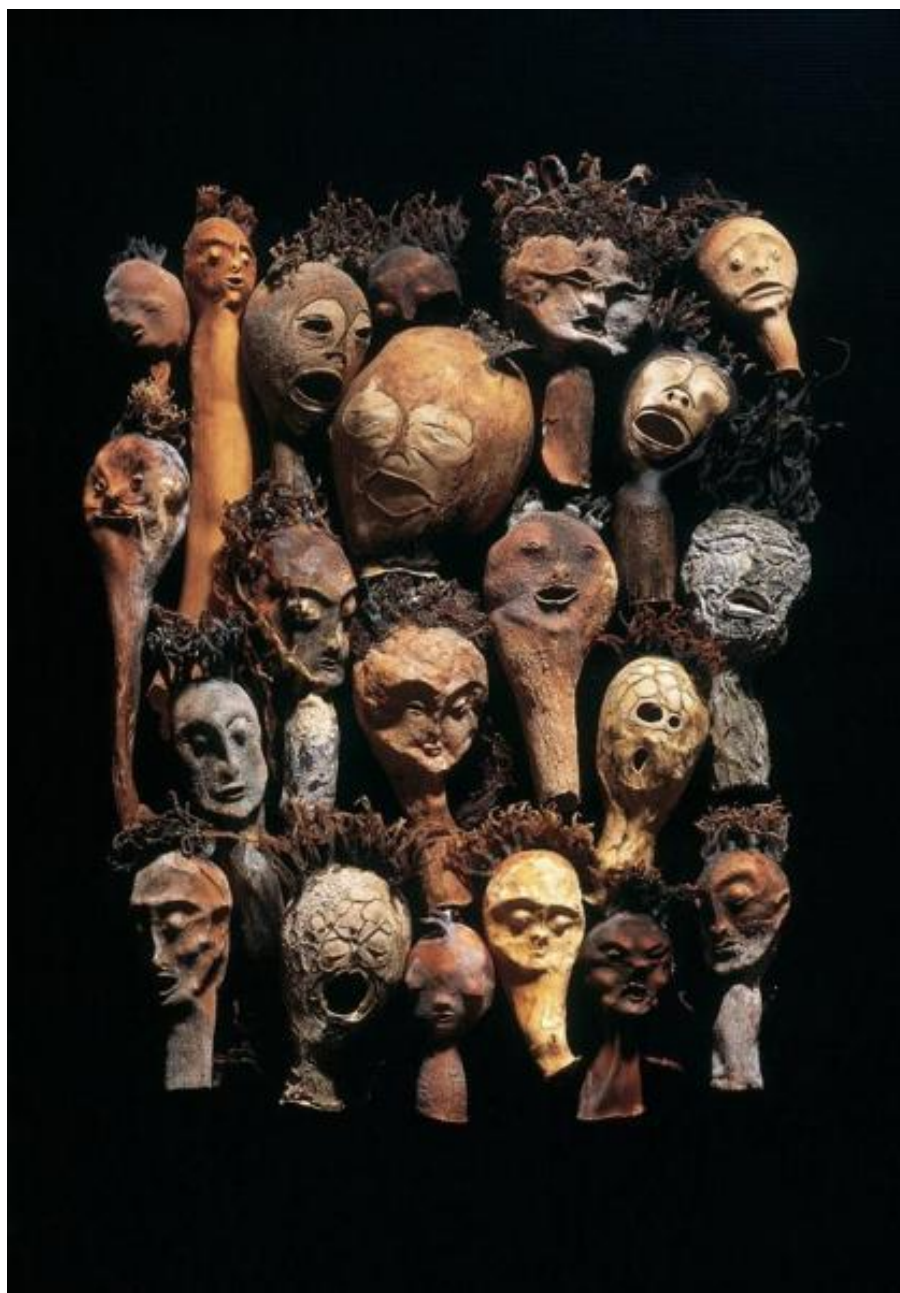
Friedensreich Hundertwasser je autorem, který je mi nejbližší. Fascinuje mě nevyčerpatelná variabilita námětů a široký záběr výrazových prostředků. Barevná sladěnost jeho díla, tvarů a celková harmoničnost zajímavě doplňuje skutečnost, že dokázal nekompromisně jít za svým snem. Jak v architektuře, tak i ve svých aktivitách na poli ochrany přírody urputně prosazoval svůj velmi netradiční pohled. Vizionářskou kvalitu jeho díla dokumentuje už fakt, že zatímco byl ve své době konzervativní rakouskou společností zhusta odmítán, dnes je vnímán jako jedna z hlavních národních ikon.

26. Friedensreich Hundertwasser: *The 30 Day Fax Picture*

František Skála, současný autor s tvorbou širokého spektra působnosti. Od drobných bizarních hlaviček tvořených seschlými mořskými řasami, přes stylizované hudební nástroje ze starých kusů dřev a nástěnné malby, až po originálně pojaté mohutné instalace. Autor sám se často stává aktivní součástí svého díla, ať už v případě originálních extravagantních show (například s jeho kapelou Finský Barok) nebo intimních ručně psaných, ilustrovaných a vázaných deníků. Ze všech jeho prací je cítit okouzlení přírodou, dívá se na ni tvůrčíma očima, originálně si dokáže pohrávat s materiály v procesu zanikání. Znovu jim vdechuje život.

27. František Skála: *Hlavy duchů*

6. Bibliofilie

6.1. Co je to bibliofilie

Termín vznikl spojením dvou řeckých slov biblos (kniha) a filia (láska). Český termín knihomilství je už významově poněkud posunut a příliš se neujal. Označení se přeneseně používá i pro knihu, která je zpracovaná a vydána zvláštním způsobem. Bibliofilské vydání knihy se od běžného tisku liší v několika ohledech. U bibliofilie se klade velký důraz na kvalitní řemeslné i estetické zpracování. Vychází v malém nákladu (okolo 100 kusů maximálně) a jednotlivé výtisky jsou číslované. Kniha je většinou doplněna originálními grafikami (linoryt, litografie, sítotisk, ručně kolorované tisky...) i s podpisem výtvarníka. Velkou část práce odvádí typograf, který rozhoduje o výběru papíru, barevnosti, formátu knihy i použitém fontu. Provedení těchto knih bývá velmi luxusní a s tím je spojená i jejich sběratelská hodnota.

6.2. Historie bibliofilie ve světě a v českých zemích

6.2.1. Historie bibliofilie

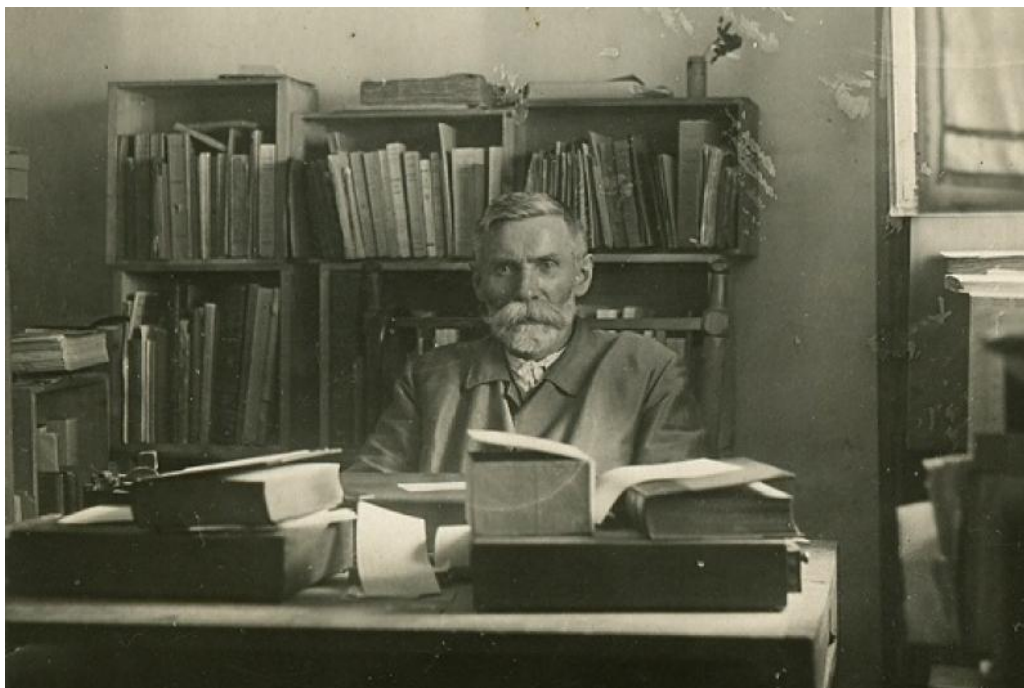
Sběratelství knih se rozvíjelo už od středověku, kdy kláštery, ale i panovníci zakládali knihovny, v nichž vzácné knihy sdružovali. Velký rozvoj písemnictví a následné zpřístupnění širšímu spektru lidí přichází s vynálezem knihtisku v letech 1447 - 1448 Johannem Gutenbergem a jeho následným rozšířením. Tímto faktem však jednotlivá kniha přestává být originálem. Knihotisk přidává na kvantitě, ale nutě začíná ubírat na kvalitě. To si tiskaři záhy začínají uvědomovat a snaží se proto rukopisy alespoň napodobovat. O průlom v tomto přístupu se zasloužil na konci 15. století Aldus Manutius, italský tiskař, který vytvořil tzv. nová krásná písma, která už nenapodobovala rukopisný text, ale byla samostatným grafickým počinem.

V devatenáctém století v souvislosti s kvantou vydávaných knih nastává ještě hlubší úpadek typografie a kvalitní knižní podoby. Opět výzva pro práci typografů. Tento prostor využívá nejvíce William Morris, nakladatel Kelmscott Press. Zájem o krásné knihy vydávané jeho nakladatelstvím zapříčinil rozšíření bibliofilie i mezi dalšími nakladateli.

Mezi první české bibliofilské knihy lze zařadit první vydání Babičky (Boženy Němcové), Máje (Karla Hynka Máchy) nebo Pohádky Máje (Viléma Mrštíka, typograficky upravené Zdenkou Braunerovou) vydané v 19. století.

6.2.2. Josef Florian ze Staré Říše

S bibliofilii u nás je spojeno také jméno **Josefa Floriana** (1873 –1941), značně osobitého a suverénního (jak už je z dobové fotografie patrné) nakladatele ze Staré Říše na Moravě. Jako aktivní, byť kontroverzní katolík vydával knihy s převážně náboženskou tematikou. Mimo edice sborníků "Nova et Vetera" či "Studium" (určené pro kratší literární celky) vydal v ediční řadě "Dobré dílo" stěžejní práce jak českých, tak světových (převážně francouzských) autorů (např. Julius Zeyer, Karel Jaromír Erben, Jakub Deml; Léon Bloy, Jules Barbey d'Aurevilly a další). U knih byl kladen důraz na vysokou úroveň vyrovnanosti formy a obsahu. Často byly doplněné originálními dřevoryty a linoryty. Kolem jeho nakladatelství se soustřeďovalo několik významných českých výtvarníků, například Josef Váchal, Josef Čapek nebo Bohuslav Reynek.

28. Josef Florian, nakladatel ze Staré Říše

6.2.3. Edice Atlantis

Jan V. Pojer (1900-1984) vydával krásné knihy v Brně v edici Atlantis. K založení nakladatelství ho inspirovalo především setkání s Josefem Florianem, Bohuslavem

Reynkem a Arnoštem Procházkou (vydavatel "Moderní revue" a redaktor "Knih dobrých"). V edici Atlantis vycházely především překlady zahraničních autorů (Jouhandeau, Baudelaire, Victor Hugo, Claudel, Leskov a další), ale i Čechů (Petr Bezruč, Jakub Deml, F. X. Šalda, Karel Čapek a další). Za dvacet let činnosti vydala edice Atlantis 76 svazků.

6.2.4. Josef Váchal

Vyučený knihvazač, který rozsahem a kvalitou svého díla překračuje chápání běžného člověka. **Josef Váchal** (1884 –1969) se zaměřoval především na techniku barevného dřevorytu, kterým ilustroval své knihy, ty posléze i sám vázal. Vznikaly tak unikátní díla často jen v jednom vydání. Jeho díla patří k nejvýznamnějším a unikátním dílům grafiky dvacátého století. Nejznámější jsou především jeho knihy Krvavý román (1924) a Šumava umírající a romantická (1931). Za zmínku také stojí Portmoneum v Litomyšli, dnes muzeum Josefa Váchala, v domě jeho přítele. Josef Portman ponechal Váchalovi volnou ruku ve výzdobě svého původně obytného domu.

29. **Josef Váchal:** *Rankelské rašeliniště*

6.3. Bibliofilie dnes

6.3.1. Nakladatelství Trigon

Nakladatelství Trigon založil **Vladislav Zadrobílek** roku 1990, čímž navázal na svoji předchozí samizdatovou činnost. Vedl ho až do své smrti v roce 2010. Trigon se zaměřuje především na literaturu esoterickou, magickou a alchymistickou (limitovaná ediční řada "Knihnice Logosu"). Podílel se však i na vydávání české poezie a beletrie (Josef Váchal, Ladislav Klíma, Otokar Březina a další).

Vedle těchto edičních počinů se nakladatelství Trigon zaměřuje také na bibliofilská vydání knih, která jsou doprovázena ilustracemi současných výtvarníků (Vladimír Kokolia, Petr Nikl, Adriena Šimotová, Michael Rittstein aj.) (galerie Pi - Pi - Art 1991).

6.3.2. Nakladatelství Aulos

Zdeněk Křenek se zaměřuje výhradně na bibliofilská vydání knih. Aulos vznikl v roce 1992, avšak nakladatel se knihám věnoval už předtím jako redaktor v edici bibliofilských tisků Lyry Pragensis. Nakladatelství Aulos se neřídí striktními pravidly o bibliofilii, ale snaží se spíše vydávat knihy krásné, dobře řemeslně zpracované tak, aby obsah ladil s jejich výtvarným zpracováním, nebo spíš možná naopak. Ilustrace jsou v knihách velmi úzce spjaté s textem. Na grafické podobě se podílí od vzniku nakladatelství až dodnes Zdeněk Ziegler. Ilustrace, které doprovází bibliofilské tisky pochází od autorů jako je Petr Nikl, Zdeněk Sýkora, Jiří Šalamoun, Antonín Strážek a další.

6.3.3. Spolek českých bibliofilů

V České republice existuje **Spolek českých bibliofilů**, sdružení lidí, kteří si dali za cíl shromažďovat a vydávat krásné knihy. Spolek funguje kontinuálně od roku 1908. Největšího rozmachu dosáhl v období první republiky. Po druhé světové válce došlo k mírnému úpadku bibliofilie, zejména kvůli nedostatku finančních prostředků, ale také kvůli složité politické situaci, která nedovolovala naprosto svobodný výběr autorů.

7. Julia Dream - vznik knihy

7.1. Proč má moje práce formu knihy

Od první chvíle jsem věděla, že chci, aby výstupem mojí práce byla kniha. Chtěla jsem v ní propojit vše, co jsem se během studia na škole i mimo ni naučila. První nápad byl vytvořit nový vzhled nějaké už existující knize, stále jsem se však potýkala s výběrem té správné. Postupně jsem dospěla k tomu, že bych se neměla zaměřit jen na podobu knihy, ale i na její obsah, který by měl být také můj a ne převzatý. Sny mi vyšly vstříc formou - krátké příběhy, ale i tím, že jsou mojí původní prací. Rozhodla jsem se také využít sešit, kam jsem si sny zapisovala jako malá. Jsem přesvědčená, že to přidává knize na autentičnosti.

7.2. Obsah, struktura a grafická podoba knihy

V knize je celkem 26 snů, z toho čtrnáct dětských a dvanáct současných. Ty dětské pochází z období mých pěti až osmi let a v knize je využívám v jejich originální podobě jako ilustrace. Druhá část knihy je tvořená sny současnými, které jsou na rozdíl od dětských delší a často nejasnější.

Dalším krokem bylo vypracovat strukturu knihy a rozmístění textu tak, aby vše koincidovalo. Rozhodla jsem se sny spojit do dvojic až trojic. Výsledkem je dvanáct celků, rozdělených do kapitol, označených různými barvami. Ty jsem vybírala tak, aby vystihovaly dojem ze snů. Dále je kniha strukturovaná pomocí různých typů papíru. Kapitola začíná vždy ilustrací pro navození adekvátní nálady a po ní následuje vlastní text.

Pro zesílení výsledného estetického dojmu jsem využila techniky prořezávání papíru, kdy skrze jednu stranu je průhled na stranu následující. S těmito prvky a vrstvením fotografií pracuji v celé knize.

Kniha je dělena do dvou částí, kdy první obsahuje sny a ilustrace a druhá komentáře k nim. U jednotlivých dvojic se snažím vysvětlit důvod vzájemného přiřazení. Hledám společné rysy, témata nebo dojmy z prostředí. Závěr knihy je rozšířen o komentáře přátel a členů rodiny.

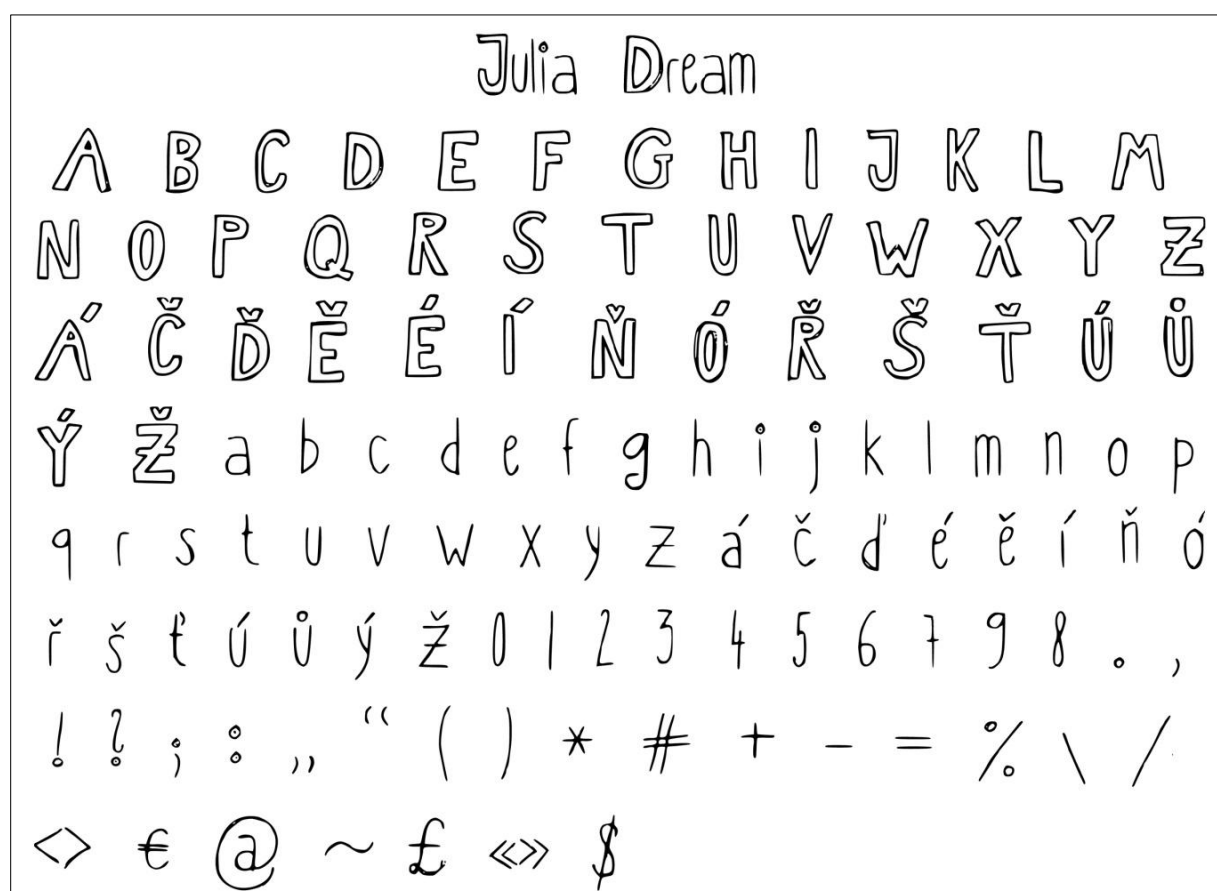

Téma jsem konfrontovala také s psycholožkou Gabrielou Hrabovskou jako garantem odborného pohledu.

7.3. Výběr fontu

Výběr písma je velmi důležitý, protože zásadně ovlivňuje vzhled knihy. Při jeho volbě jsem vycházela z charakteru obsahu, který je osobní a intimní. Chtěla jsem tedy použít písmo, které by už samo osobě vzbuzovalo dojem určité subtilnosti. Postupně jsem dospěla k názoru, že takové písmo sama vytvořím.

Taková tedy byla geneze fontu "Julia Dream". Řez písma vychází z mého běžného rukopisu. Tvarům jsem se snažila vtisknout určitou gotickou protaženost ve snaze lepšího vystižení tématu. Pojetím velkých písmen jen jako kontur chci opět docílit dojem snovosti. Určitá nejednoznačnost zde tedy byla záměrem.

30. Julie Floriánová: Font Julia Dream

7.4. Papíry a folie

Kniha je strukturovaná pomocí různých typů papírů a folií. Pro tisk používám čtyři druhy materiálů.

Texty snů (přepsané fontem Julia Dream) jsou vytištěné na papíře "Canson mi teintes", gramáže 160 g/m. Tento papír je charakteristický jemnou povrchovou strukturou, která však nepřekáží tisku a ani při četbě nerozptyluje.

Pro tisk ilustrací k dětským snům (faksimile sešitu) jsem zvolila originální ručně čerpaný grafický papír s vysokou gramáží (170 g/m) z Nových Losin. Struktura papíru charakteristická u ruční výroby koresponduje s často potrhanými a zpřehýbanými stránkami dětského sešitu. Zároveň však tento papír působí luxusně a dodává dětským kresbám dojem něčeho vzácného, možná "pokladu z dětství".

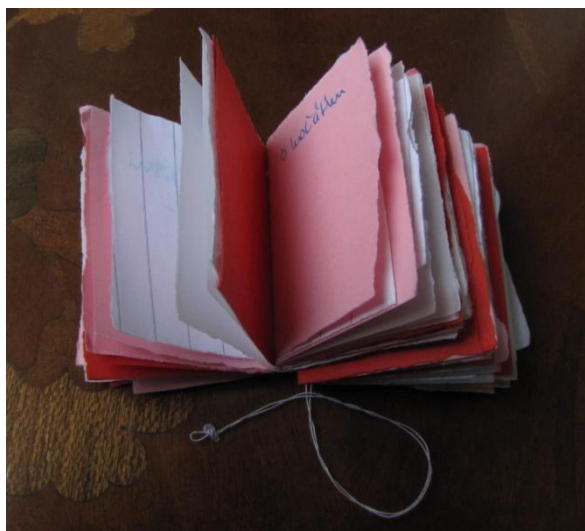
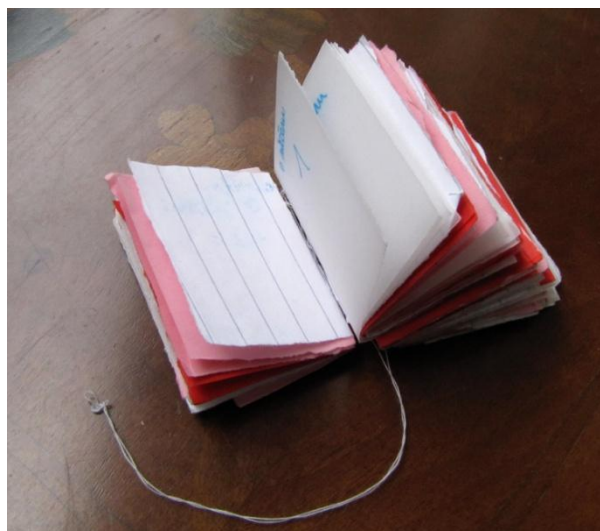
Ilustrace k současným snům jsou vytištěné na transparentní tiskové folie.

Pro grafické oddělení kapitol jsem použila papír POP 5 - OW oxygen white, gramáže 120 g/m. Na něj jsem vytiskla úvodní strany a názvy jednotlivých kapitol, vždy v tematicky vybraných barvách.

7.5. Knižní vazba

Formát A5 vychází z rozměru původního sešitu. Vazba je pevná. Papíry jsou šité do štočků. Hřbet je navíc zpevněn disperzním lepidlem. Na desky je použit klasický knihařský karton, potažený plátnem. Jako potisk jsem využila opět motivu sešitu z dětství.

Pro svoji lepší představu o finálním výsledku jsem vyrobila maketu knihy. Vzhledem k použití různých tiskových materiálů bylo nutné si předem ujasnit způsob rozložení při tisku a následného šití.

31. Julie Floriánová: Model knihy**32. Julie Floriánová: Model knihy**

7.6. Ilustrace

Ilustrace k současným snům jsem se rozhodla ztvárnit formou fotografie. Podklady pro výtvarné koláže tvoří mé vlastní snímky, výjimku tvoří portrét Františka Skály od fotografky Gabiny Fárové. Námět několika použitých fotografií tvoří výstava Jana Švankmajera z galerie Dům U Kamenného zvonu v Praze.

Fotografie různého stupně průhlednosti jsem složila vždy do několika vrstev. Při použití tiskových folií je možné využít princip koláže, kdy máme možnost volby prohlédnout si jak výsledný dojem, tak jednotlivé vrstvy postupně.

Pro dětské ilustrace jsem nafotila původní sešit a stránky upravila v grafickém editoru tak, aby bylo patrné jeho stáří i známky opotřebení.

8. Závěr

SEN, jak z mojí práce vyplývá, je opravdu fenoménem unikátním. Ač jsme tímto tématem fascinováni už od dob nejhlubší historie, přesto není dosud uspokojivě prozkoumané. Zároveň je sen jedinečný tím, že zájem o něj prostupuje napříč širokým spektrem oblastí lidských zájmů. Ať už se jedná o psychologii, filozofii, umění či literaturu nebo o přímý inspirační zdroj v oblastech vědecky exaktních.

SEN jako prapůvodní zdroj, díky němuž se naše mysl vydává na cesty do jiných dimenzí a potom fragmenty vzpomínek a zážitků z těchto světů přenáší na plátna, kinofilmy a hudební pásy.

SEN, jímž možná Tvůrce spřádá podobu celého Universa.

Přehled literatury a zdrojů

Seznam citované literatury

AMBROSE, Gavin a Paul HARRIS, 2010. *Grafický design: Typografie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8.

BARRETT, Deirdre, 2001. *The committee of sleep: how artists, scientists, and athletes use dreams for creative problem-solving-- and how you can, too*. 1st ed. New York: Crown Publishers. ISBN 08-129-3241-2.

BLAŽEJ, Bohuslav, 1990. *Grafická úprava tiskovin: pro IV. ročník střední průmyslové školy grafické (studijní obor polygrafie)*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 191 s. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-042-3201-9.

BOSS, Medard, 1994. *Včera v noci se mi zdálo*. Praha: Grada. ISBN 80-854-2474-6.

ČERNÁ, Marie, 2008. *Dějiny výtvarného umění*. 5., rozš. a upr. vyd. Praha: Idea servis, 232 s. ISBN 978-808-5970-630.

ČERNOUŠEK, Michal, 1988. *Sen a snění*. 1. vyd. Praha: Horizont, Otazník.

DIECKMANN, Hans, 2004. *Sny jako řeč duše: hlubinněpsychologický výklad snů*. Vyd. 1. Překlad Kristina Černá, Jan Černý. Praha: Portál. Spektrum (Portál), 36. ISBN 80-717-8858-9.

FREUD, Sigmund, 1994. *Výklad snů*. Vyd. 2., upr. Překlad Ota Friedmann. Pelhřimov: Nová tiskárna, 395 s. ISBN 80-901-9160-6.

FROMM, Erich, 1999. *Mýtus, sen a rituál*. Vyd. 1. Překlad Jan Lusk. Praha: Aurora. ISBN 80-859-7470-3.

GALERIE PI - PI - ART, 1991. *Zadrobílek a Faust: deset let na poli samizdatové činnosti na poli hermetismu a beletrie*. Praha.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8303-X.

CHAGALL, Bella, 2000. *Hořící světla*. Vyd. 1. Praha: Argo, 356 s. ISBN 80-720-3300-X.

JANSKÁ, Lenka, 2007. *Mezi obrazem a textem: text a grafém v evropském a českém malířství: 1910-1930*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 167 s. ISBN 978-802-0415-233.

JUNG, Carl Gustav a Aniela JAFFÉ, 1998. *Vzpomínky, sny, myšlenky C.G. Junga*. Vyd. 1. Překlad Karel Plocek. V Brně: Atlantis. ISBN 80-710-8178-7.

JUNG, Carl Gustav, 1997. *Základní otázky analytické psychologie a psychoterapie v praxi*. 2. vyd. Brno: Nakl. Tomáše Janečka, 436 s. ISBN 80-858-8014-8.

JUNG, Carl Gustav, 1999. *Snové symboly individuálního procesu. Svazek V*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 315 s. ISBN 80-858-8019-9.

JUNG, Carl Gustav, 2010. *Červená kniha: Liber Novus*. Vyd. 1. Editor Sonu Shamdasani. Překlad Petr Babka. Praha: Portál, 372 s. ISBN 978-807-3677-671.

KANDERT, Josef, 2010. *Náboženské systémy: člověk náboženský a jak mu porozumět*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-802-4731-667.

KUBIN, Alfred, 2009. *Země snivců: fantastický román*. Vyd. 4., v Dokořán 1. Překlad Ludvík Kundera. Praha: Dokořán, 225 s. Neviditelná knihovna, sv. 3. ISBN 978-807-3632-137.

MRÁZ, Bohumír, 1988. *Encyklopedie světového malířství*. 2. přepr. vyd. Praha: Academia, 632 s.

PAVLÁT, Leo, 1982. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 205 s.

PRAŽSKÝ DŮM FOTOGRAFIE, 1996. *Surrealistické incidence: česká fotografie šedesátých let*. Praha.

PRINZHORN, Hans, 2009. *Výtvarná tvorba duševně nemocných*. V Řevnicích: Arbor vitae, 391 s. ISBN 978-80-87164-36-5.

RAND, Harry, 2007. *Hundertwasser*. Cologne (Allemagne): Taschen. ISBN 978-382-2834-121.

SCHLOBOHM, Annelie, 1997. *Obrazy našich snů*. Vyd. 1. Překlad Eva Bosáková. Praha: Knižní klub. ISBN 80-717-6578-3.

SKÁLA, František, 2012. *František Skála*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 226 s. ISBN 978-808-7149-584.

ŠTYRSKÝ, Jindřich, 2003. *Sny.: 1925-1940, zrození díla ze zdrojů psychických modelů polospánku, prostřednictvím věrných ilustrací snových objektů a autentických záznamů snů*. Vyd. 2., Praha: Argo, 192 s. ISBN 80-720-3512-6.

ŠVANKMAJER, Jan a František DRYJE, 2001. *Síla imaginace: režisér o své filmové tvorbě*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 271 p. ISBN 80-204-0922-X.

VOLLMAR, Klausbernd, 1995. *Síla snů*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Achab Haidler. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka. ISBN 80-858-8008-3.

VONDRÁČEK, Vladimír a František HOLUB, 1993. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. Bratislava: Columbus, ISBN 80-713-6030-9.

Lidé, výstavy a umělecká díla

Chagall, Marc	- výstava, Albertina Hall, Wien
Hundertwasser, F.	- Hundertwasserhaus, Wien - KunstHausWien, Wien
Skála, František	- osobní setkání s autorem - knihy: Putování vlase a Brady, Žabí zámek - výstava, Galerie umění, Brno - výstava, Rudolfinum, Praha
Švankmajer, Jan	- výstava, Dům U Kamenného zvonu, Praha - "Možnosti dialogu "
Váchal, Josef	- výstava Karlovy Vary - "Legenda Josef Váchal" - Portmoneum, Litomyšl
Wölfli, Adolf	- výstava, Dům U Kamenného zvonu, Praha "Stvořitel universa"

Filmy

Bergman, Ingmar	- Lesní jahody (1958)
Hanák, Dušan	- Růžové sny (1976)
Gondry, Michael	- Nauka o snech (2000)
Hajdu, Szabolcs	- Bibliothèque Pascal (2010)
Jarmush, Jim	- Hranice ovládní (2009)
Kieslowský, Krzysztof	- Dvojitý život Veroniky (1991) - Tři barvy (Modrá,1993; Červená, 1994; Bílá,1994)
Kurosawa, Akira	- Sny Akiry Kurosavy (1990)
Švankmajer, Jan	- Něco z Alenky(1988), Zamilované maso(1989), Spiklenci slasti(1996), Otesánek (2000), Šílení (2005), Přežít svůj život (2010)

Hudba

- Dead Can Dance** - Spleen and Ideal (1985), Serpent's Egg (1998), Aion (1990)
- Pärt, Arvo** - Arbos (1977), Annum per Annum (1980), Alina (1999), Miserere - Festina Lente - Sarrah Was Ninety Years Old (1991)
- Pink Floyd** - Julia Dream (Single "It would be so nice", 1968)
- Shinjuku Thief** - The Witch Hammer (1993), The Witch Hunter (1995), The Witch Haven (2002)

Internetové zdroje

Islámská nadace v Praze [online]. Praha, 20.10.2006 v 9:01 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.islamweb.cz/elknihovna/mpb/16.html>

Sny. *Psychologie* [online]. 2001 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://psychologie.nazory.eu/rubriky/sny>

Josef Váchal [online]. 2009 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.vachal.cz/vachal.htm>

Bibliofilie a typografické zajímavosti. *Národní technická knihovna* [online]. 2006 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <https://www.techlib.cz/cs/82806-bibliofilie-a-typograficke-zajimavosti>

Josef Florian: Pokorně šílený mystik. *Nakladatelství Host* [online]. 2014 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://nakladatelstvi.hostbrno.cz/ohlasy/byt-dluzen-za-dusi/josef-florian-pokorne-sileny-mystik>

Pojerova Atlantis. Brno: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 1997. Dostupné z: http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/107744/D_ScientiaeLitterarum_44-1997-1_13.pdf

Nakladatelství Atlantis [online]. 2007 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://www.atlantis-brno.cz/inshop/scripts/show.asp?file=../stranky/o_nakladatelstvi/historie.htm

O nás. *Nakladatelství Trigon* [online]. 2008 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.trigon-knihy.cz/about-us.aspx>

Art museum [online]. 1999 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.artmuseum.cz/index.php>

Internetové zdroje - obrázky a fotografie

- 6. Hypnogram normálního spánku** (TASH510. Standard hypnogram of normal sleep. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:HYPNOGRAM_created_by_Natasha_k.jpg)
- 7. Neznámý autor: aboriginal dot art** (Aboriginal dot art. In: *The saint* [online]. 2014 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.thesaint-online.com/wp-content/uploads/2013/04/Aboriginal-dot-art.jpg>)
- 8. Georges Seurat: Nedělní odpoledne na ostrově La Grande Jatte** (Georges Seurat - Un dimanche après-midi à l'Île de la Grande Jatte. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Georges_Seurat#mediaviewer/Soubor:Georges_Seurat_-_Un_dimanche_apr%C3%A8s-midi_%C3%A0_l%27%C3%8ELe_de_la_Grande_Jatte.jpg)
- 9. Skalní malba v jeskyni Lascaux, Francie** (Malby v jeskyních. In: *Veselé muzeum Ústí* [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.vesele.muzeumusti.cz/Cesty/Malba1.jpg>)
- 10. Asclepiův chrám snění, Řecko** (Fealing temple. In: *Hellenica* [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.mlahanas.de/Hellas/LX/Bild/Asklepeion.jpg>)
- 13. Max Švabinský: Splynutí duší** (Splynutí duší. In: *Rodon* [online]. 2011 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.rodon.cz/umeni/Ruzne-namety/Splynuti-dusi-472>)
- 14. Pierre Puvis de Chavannes: Sen** (Le rêve) (The Dream. In: *Darc classics art gallery* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://darkclassics.blogspot.cz/2011/06/pierre-puvis-de-chavannes-dream-le-reve.html>)
- 15. Edward Munch: Úzkost** /In: *Arpose* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://1.bp.blogspot.com/EAhUJGUe0BA/UZ0vuVX2rZI/AAAAAAAAATUo/5rX_DrULyik/s1600/bem_aic_09_12.jpg)
- 16. Alfred Kubin: Opice** (Alfred Kubin - Der Affe ca. 1903-04. In: *FEUILLETONNIE* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://feuilletonnie.files.wordpress.com/2012/01/deraffe1.jpg?w=735&h=742>)
- 17. Paul Delvaux: Nuit sur la mer** (Night Sea. In: *Wiki Paintings* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.wikipaintings.org/en/paul-delvaux/night-sea-1976>)
- 18. Toyen: Horror** (Horror. In: *Weimar* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://weimarart.blogspot.cz/2010/08/toyen.html>)
- 19. Ladislav Postupa: Ptáci** (Ptáci. In: *Contemporary works* [online]. 2007 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://www.contemporaryworks.net/artists/artist_img_detail.php/2/2836/0/1576)
- 20. Szabolcs Hajdu: Bibliothèque Pascal** (SZABOLCS, Hajdu. *Bibliothèque Pascal*. Drama 2010, Německo / Maďarsko / Velká Británie / Rumunsko, 2010, 105 min)
- 21. Michael Gondry: Nauka o snech** (Nauka o snech. In: *Spurgeonblog* [online]. 2006 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z:

http://www.spurgeonworld.com/blog/archives/2006/09/coming-soon_the_1.html)

22. Jan Švankmajer: *Něco z Alenky* (Něco z Alenky. In: *Gata de Algodón* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://gata-de-algodon.blogspot.cz/2012/08/recomendacion-de-algodon-neco-z-alenky.html>)

23. Marc Chagall: *Sen* (Dream. In: *Art beauty life* [online]. 2014 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://lyuve.com/blog/wp-content/uploads/2011/01/the-dream-1939-by-marc-chagall-1.jpg>)

24. Adolf Wölfl: *Bez názvu* (Adolf Wölfl. In: *Neo-alchemist* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://neoalchemist.files.wordpress.com/2012/04/w_lfli_omni_1.jpg?w=936)

25. Hieronymus Bosh: *Pokušení svatého Antonína, detail* (Hieronymus Bosch. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://hu.wikipedia.org/wiki/Hieronymus_Bosch#mediaviewer/F%C3%A1jl:Hieronymus_Bosch_003.jpg)

26. Friedensreich Hundertwasser: *The 30 Day Fax Picture* (The Colorful Hundertwasser. In: *Inspiration green* [online]. 2010 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.inspirationgreen.com/assets/images/Art/Hundertwasser/Hundertwasser.jpg>)

27. František Skála: *Hlavy duchů* (Hlavy duchů. In: *Praha.eu* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://www.praha.eu/public/df/de/5d/1331320_223496_Skala_smecky_1.jpg)

28. Josef Florian, nakladatel ze Staré Říše (Josef Florian. In: *Moderní dějiny* [online]. 2009 [cit. 2014-05-18]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/josef-florian-a-stara-rise/>)

29. Josef Váchal: *Rankelské rašeliniště* (Rankelské rašeliniště. In: *Josef Váchal* [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://www.vachal.cz/ukazky/sumava/Rankelske_raseliniste.jpg)

Ostatní zdroje - obrázky a fotografie

1. Julie Floriánová: *Julia Dream* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Julia Dream* [fotografická koláž]. 2014.)

2. Julie Floriánová: *Desky sešitu z dětství* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Sešit snů* [fotografie]. 2014.)

3. Julie Floriánová: *Sen o kanci a selátkách* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Sešit snů* [fotografie]. 2014.)

4. Julie Floriánová: *Sen o Aslanovi* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Sešit snů* [fotografie]. 2014.)

5. Julie Floriánová: *Sen o koni* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Sešit snů* [fotografie]. 2014.)

11. C. G. Jung: *Červená kniha* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Červená kniha* [fotografie]. 2014.)

12. C. G. Jung: *Červená kniha* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Červená kniha* [fotografie]. 2014.)

30. Julie Floriánová: *Font Julia Dream*

31. Julie Floriánová: *Model knihy* (FLORIÁN, Antonín. *Model knihy*[fotografie]. 2014.)

32. Julie Floriánová: *Model knihy* (FLORIÁN, Antonín. *Model knihy*[fotografie]. 2014.)

Přílohy

Fotografie bibliofilské knihy Julia Dream

